

MAKFED

Makine İmalat Sanayii
Dernekleri Federasyonu

**TÜRKİYE'NİN
MAKİNECİLERİ**
"Dünya Bizimle Çalışıyor"

Türkiye
Makine ve Teçhizatı
İmalatı Meclisi

MAKİNE SEKTÖRÜNE KORONAVİRÜS ETKİLERİ VE TEDBİRLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

6 Nisan 2020

ANKETİN AMACI:

Türk Makine Sanayi, 17.400'ü Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makineler (NACE28) alanında olmak üzere Harmonize Sistem HS84-85-87-90 kapsamında sınıflandırılan 30.000 kadar imalatçıdan oluşmakta ve 400.000'in üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Analizi'ne (RCA) göre ülkemizin en rekabetçi ürünleri makineleri olup, dünya makine ticaretinin %4 kadar daraldığı 2019 yılında sektör, ihracatını %4 artırarak Serbest Bölgeler de dahil 19 milyar dolara ulaştırmış, ülkemizin toplam ihracatı içindeki payını %10'un üzerine taşımıştır.

Sektörümüz, korona virüsle mücadelenin üst düzeyde olduğu bu dönemde kamu sağlığını korumaya ve sosyal yaşamı aksatabilecek riskleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak enerji, su, kanalizasyon, asansörler, iklimlendirme, soğuk zincirler gibi altyapı hizmetlerinin kesintiye uğramaması ve kritik sını ve tarımsal üretimin sürdürülebilmesi için var gücü ile çalışmaktadır.

Ancak iç pazarda makine teçhizat yatırımlarında süregelen daralmanın yanı sıra ihracatının yarıya yakınının yapıldığı Avrupa ülkelerindeki pandemi etkisi KOBİ yapısına haiz firmalarımızın mali yapılarında büyük kırılganlık yaratmış ve sürdürülebilirliklerine önemli derecede tehdit oluşturur hale getirmiştir.

Bu bakımdan makine imalatı ile işigal eden firmaları temsil eden 20 derneğin çatı kuruluşu olan MAKFED olarak her ölçek ve alt sektörden üye firmalarının katılımıyla salgının ekonomik ve çalışma hayatına etkileri ile buna dair alınan tedbirlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Anket, Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) ve TOBB Türkiye Makine ve Teçhizatı İmalatı Meclisi ile işbirliği halinde gerçekleştirilmiştir.

MAKFED

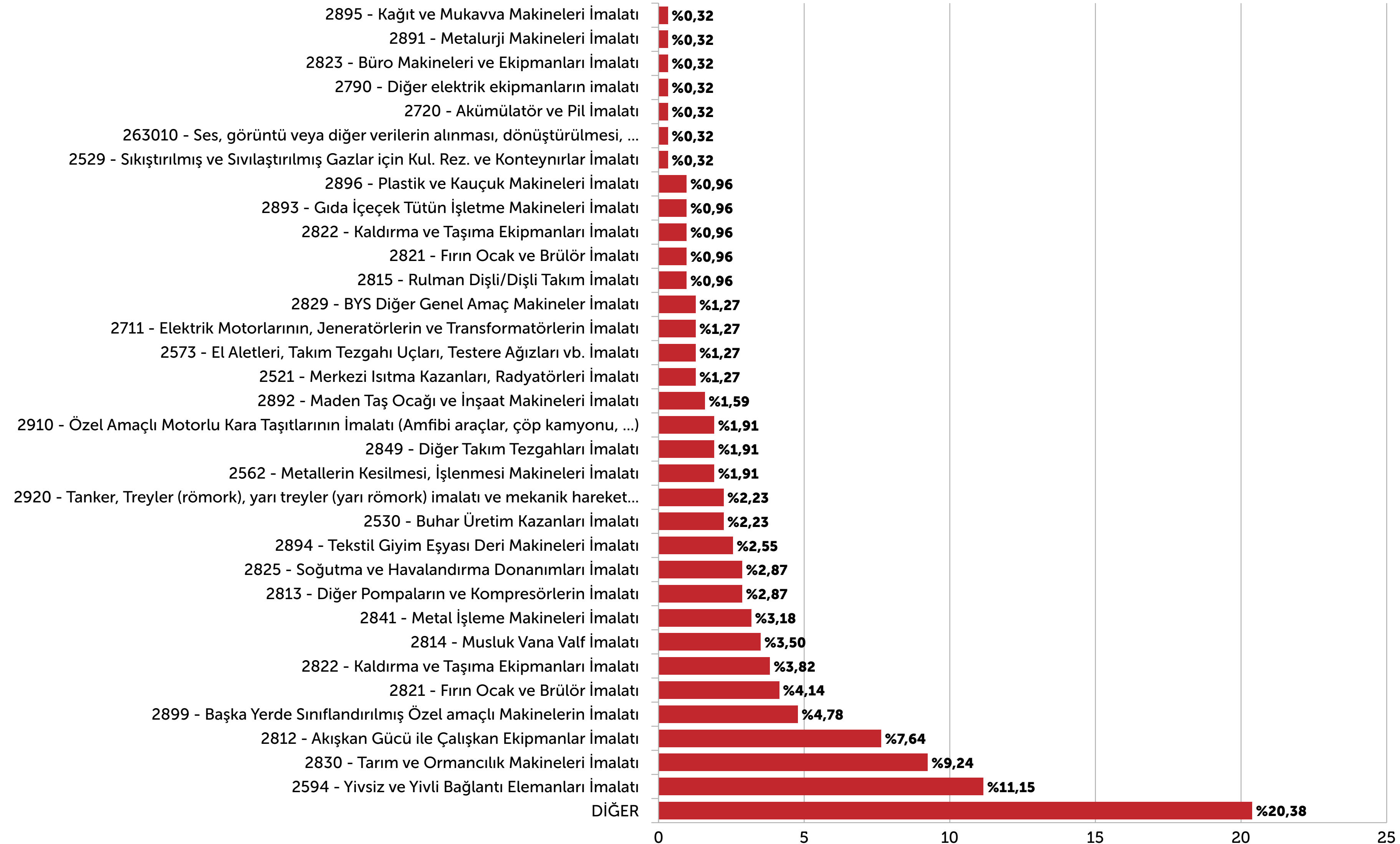
Makine İmalat Sanayii
Dernekleri Federasyonu

	AIMSAD Ağaç İşleme Makine ve Yan Sanayisi İş Adamları Derneği		EMOSAD Elektrik Motorları Sanayicileri Derneği		PAGDER Plastik Sanayicileri Derneği
	AKDER Akışkan Gücü Derneği		ENOSAD Endüstriyel Otomasyon Sanayicileri Derneği		POMSAD Türk Pompa ve Vana Sanayicileri Derneği
	AMD Ambalaj Makinecileri Derneği		İNDER Türkiye İş Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Birliği Derneği		SAHA Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği
	ARÜSDER Araç ve Araç Üstü Ekipman ve İş Makinaları Üreticileri Birliği Derneği		İSDER İstif Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Derneği		TARMAKBİR Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği Derneği
	AYSAD Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği		İSKİD İklimlendirme Soğutma Klima İmalatçıları Derneği		TEMSAD Tekstil Makine ve Aksesuarları Sanayicileri Derneği
	BESİAD Bağlantı Elemanları Sanayici ve İş Adamları Derneği		KBSB Kazan ve Basınçlı Kap Sanayicileri Birliği Derneği		TEVİD Elektrikli Vinç İmalatçıları Birliği Derneği
	EFSİAD Endüstriyel Fırın Sanayicileri ve İş Adamları Derneği		MİB Makina İmalatçıları Birliği Derneği		ROBODER Robotik ve Yüksek Teknoloji Üretim Sistem Entegratörleri Derneği
					GÖZLEMÇİ

1. BÖLÜM

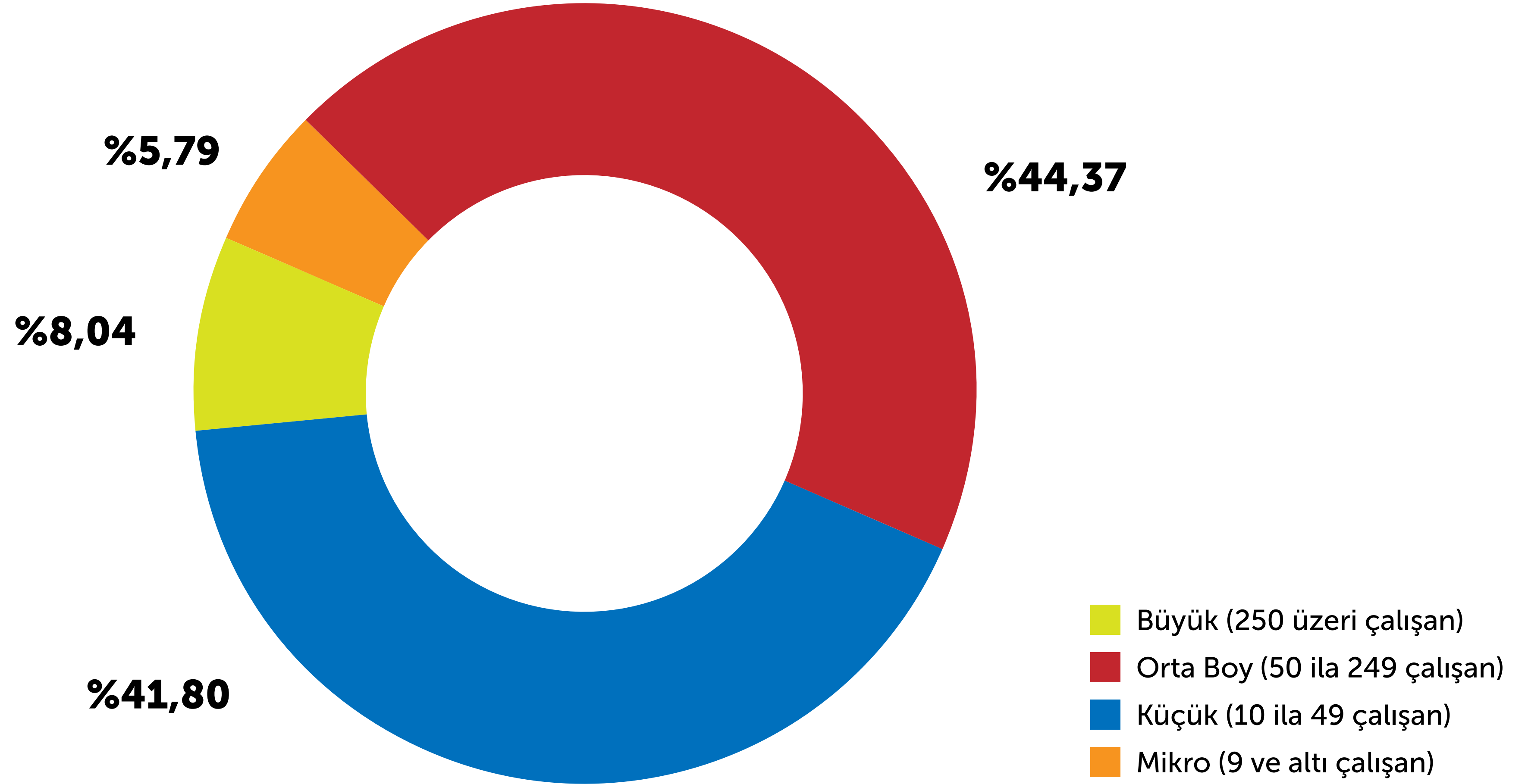
TANIMLAMA VE TESPİT

Ankete Katılım Temel Faaliyet Alanı Dağılımı %

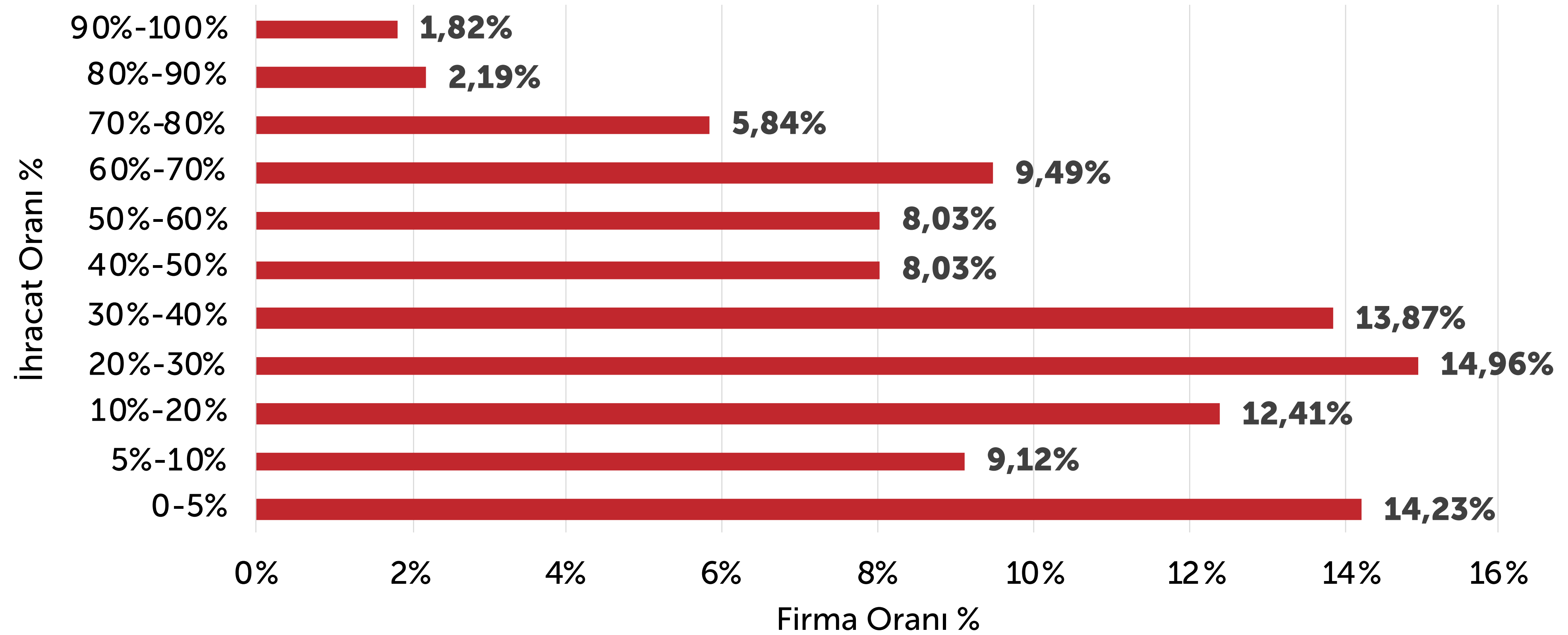
İşletme büyüklüğünüz nedir?

Anket Katılımı Ölçek Büyüklüğü

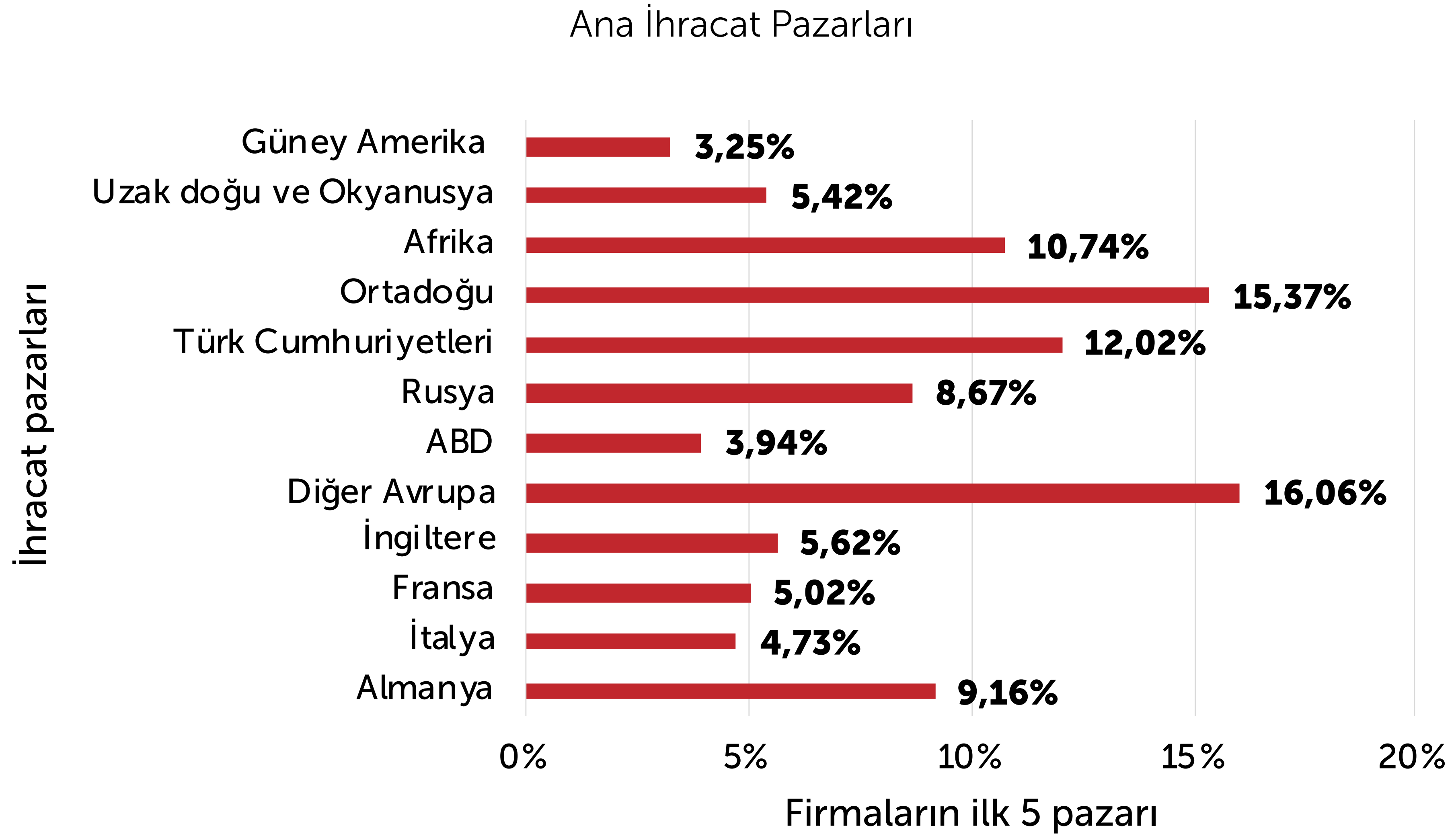

2019 ihracat oranınız nedir?

Makine Sektörü İhracat Oranı

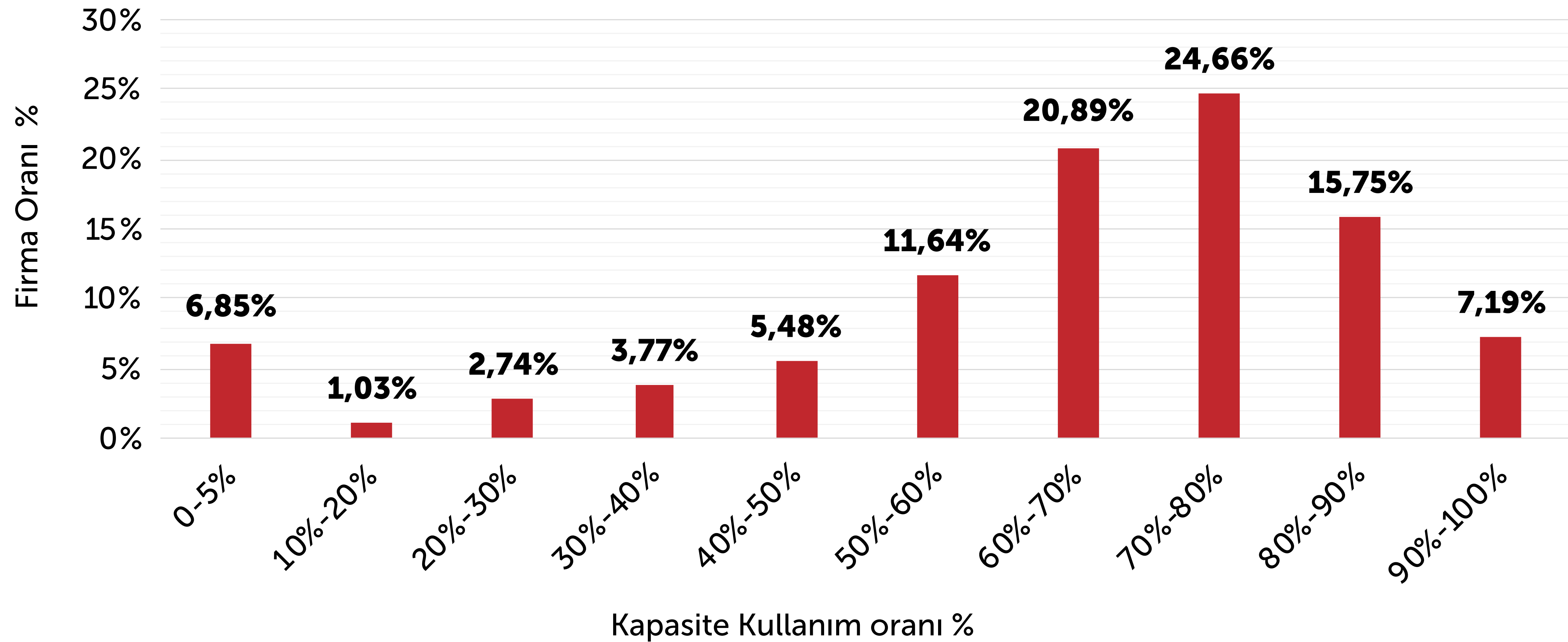
Ana ihracat pazarınız olan ilk 5 ülke/bölge hangisidir?

2019 kapasite kullanım oranınız nedir?

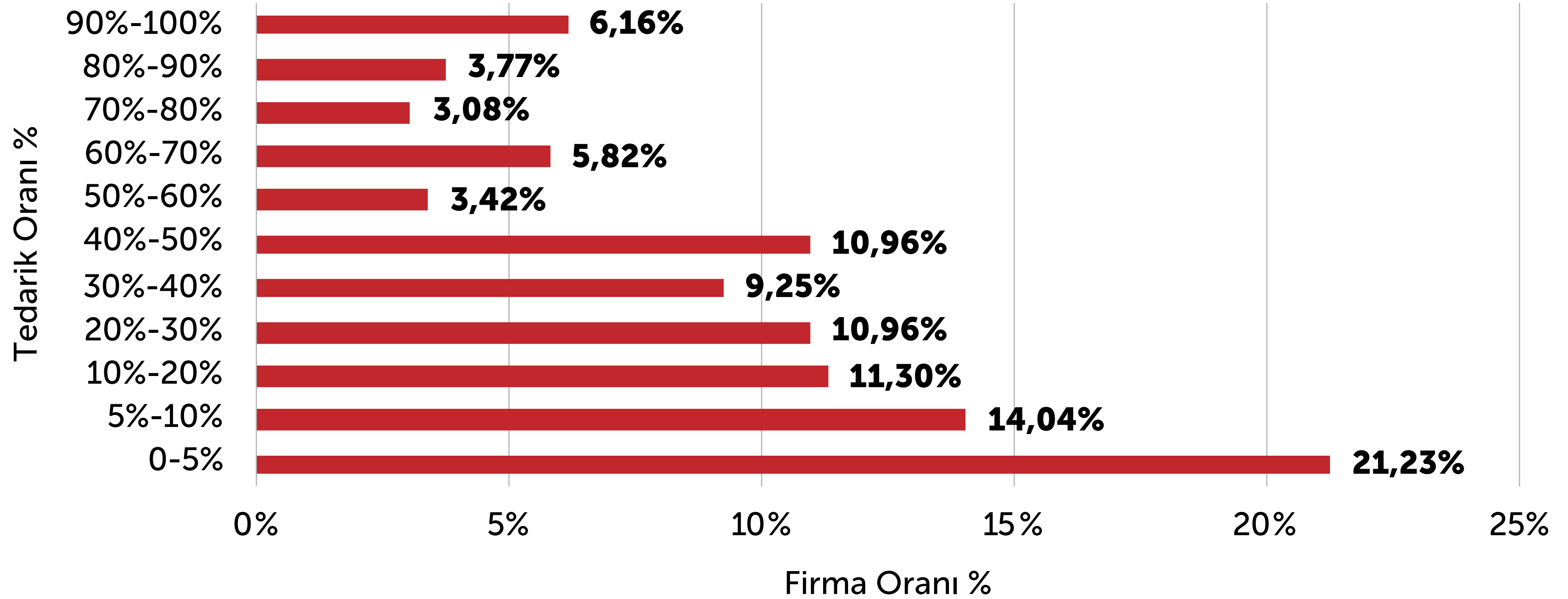
Makine Sektörü Kapasite Kullanım Oranı %

Not: TÜİK 28 NACE verisi
 2019 = %68,12 - 2020 (ilk çeyrek) = %69,44

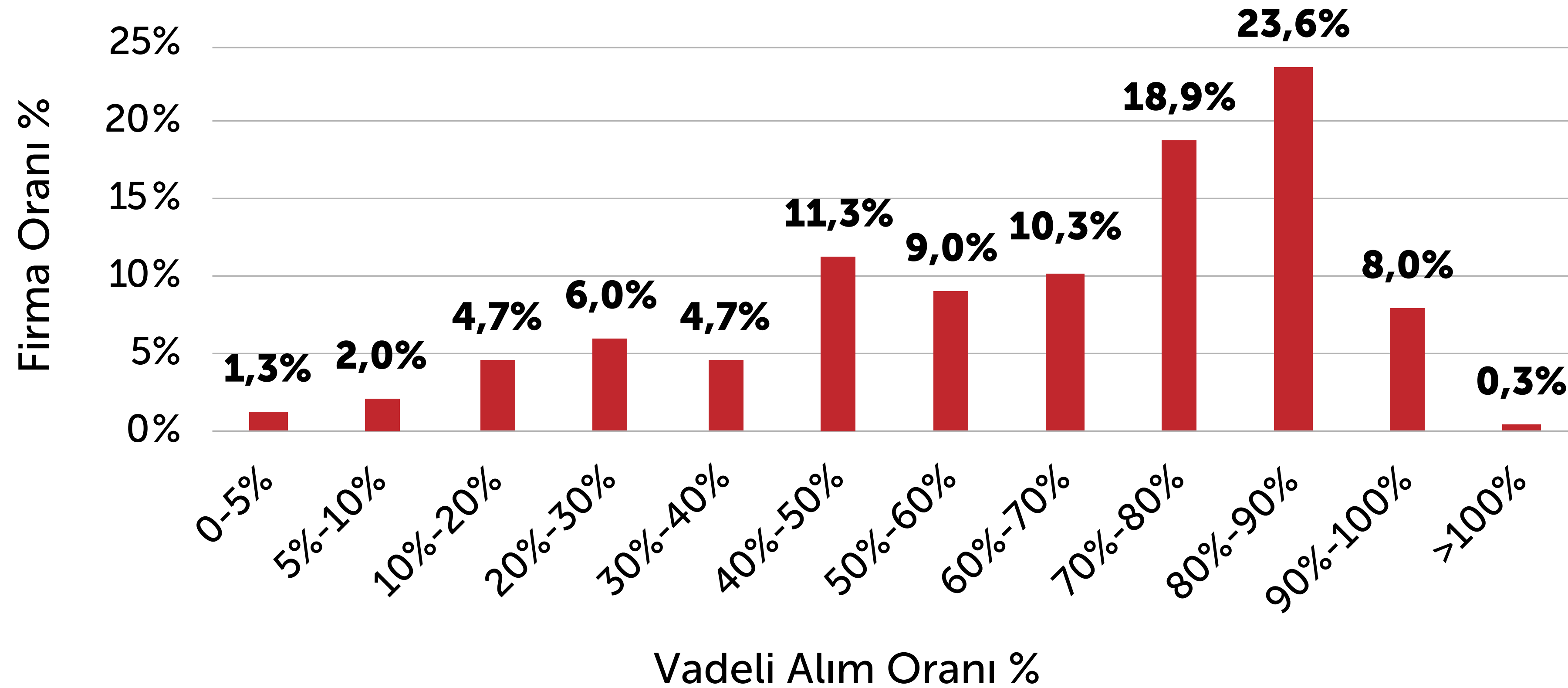
2019 satışlarındaki yurt dışı tedarik oranınız nedir?

Makine Sektörü Yurt Dışı Tedarik Oranı %

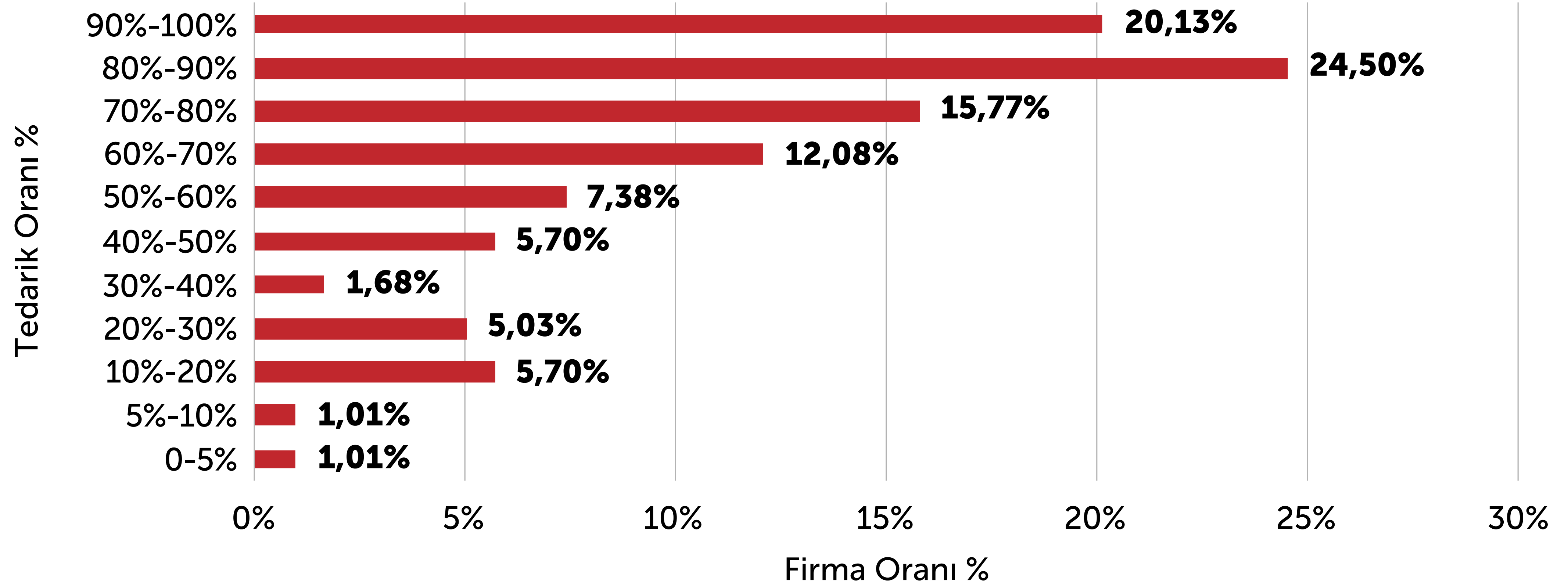
2019 yılı boyunca yaptığınız alımların yüzde kaç vadeliydi?

2019 Vadeli Alım Oranı %

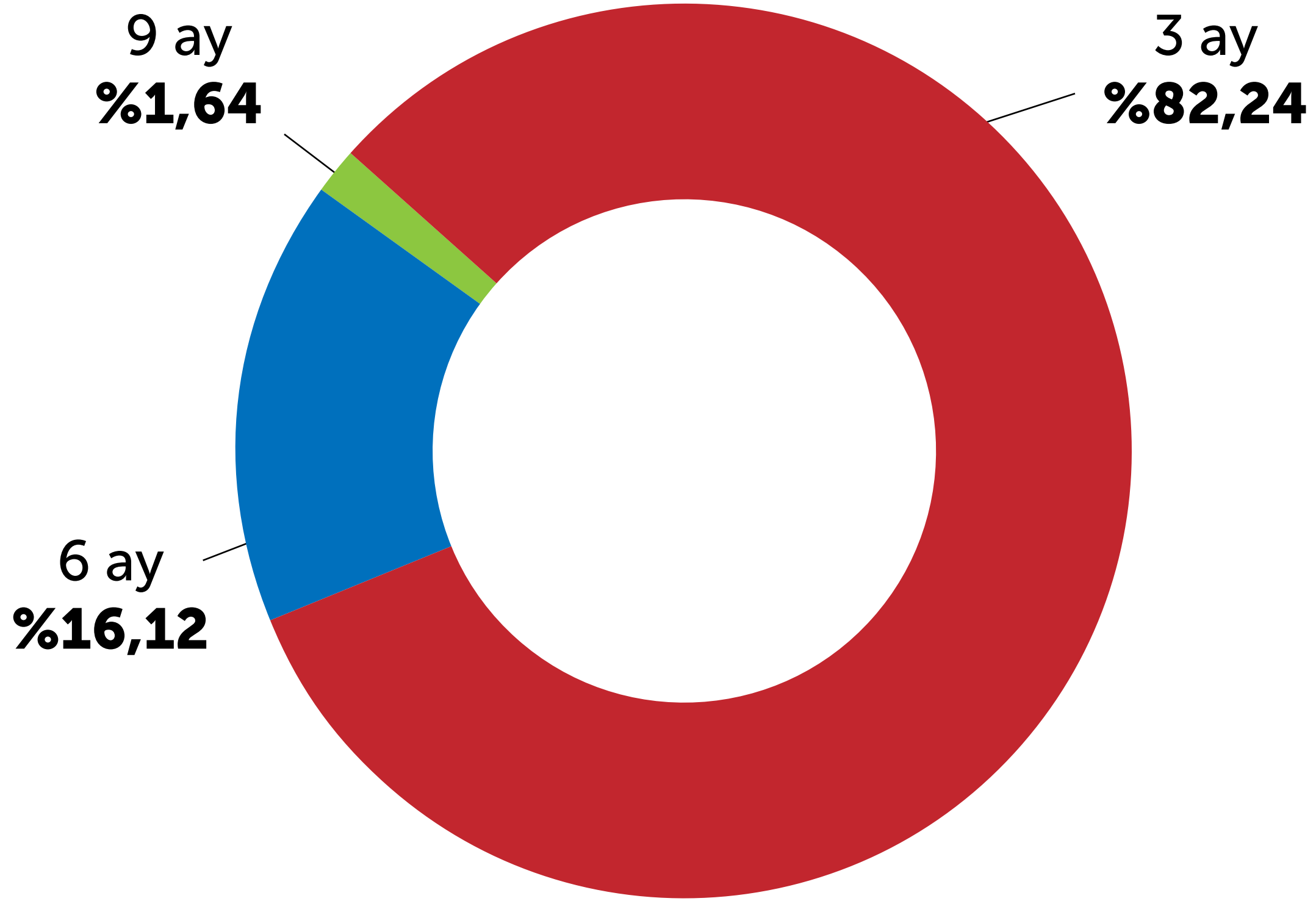
2019 yılı boyunca yaptığınız satışların yüzde kaç vadeliydi?

2019 Vadeli Satış Oranı %

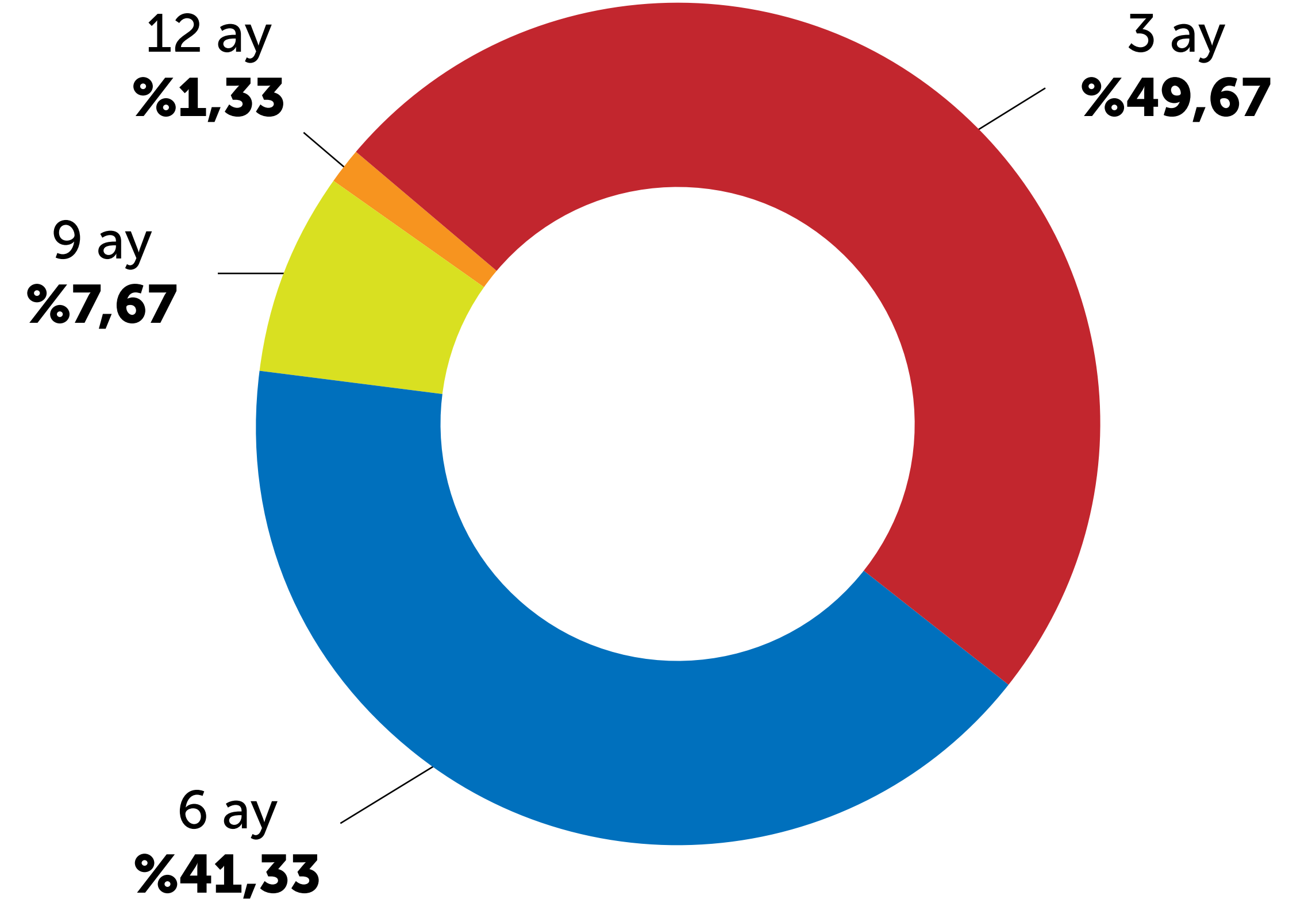
2019 yılı boyunca vadeli alımlarda ortalama vade yaklaşık kaç aydı?

Vadeli Alımlarda Ortalama Vade Oranı %

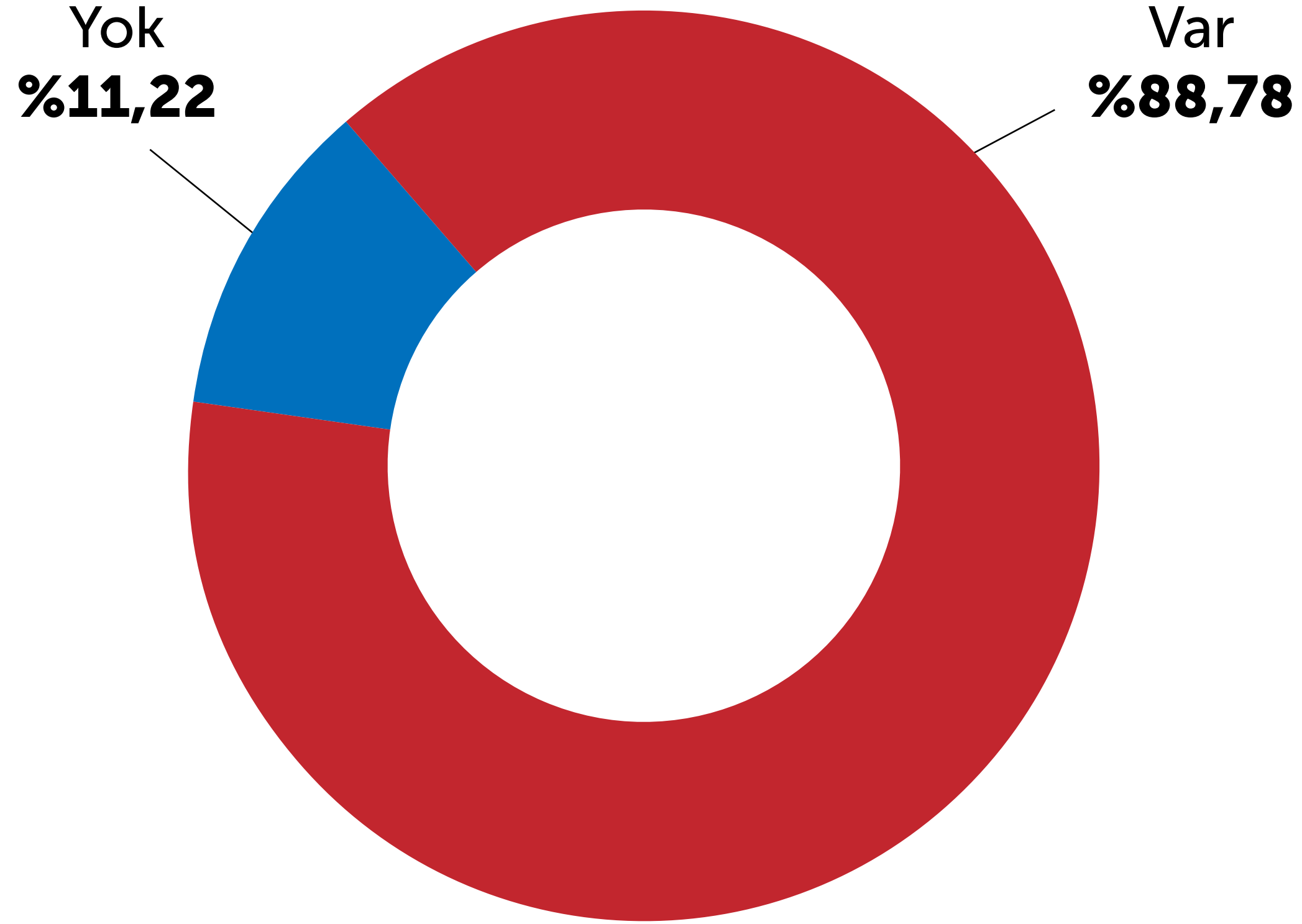
2019 yılı boyunca vadeli satışlarda ortalama vade yaklaşık kaç aydı?

Vadeli Satışlarda Ortalama Vade Oranı %

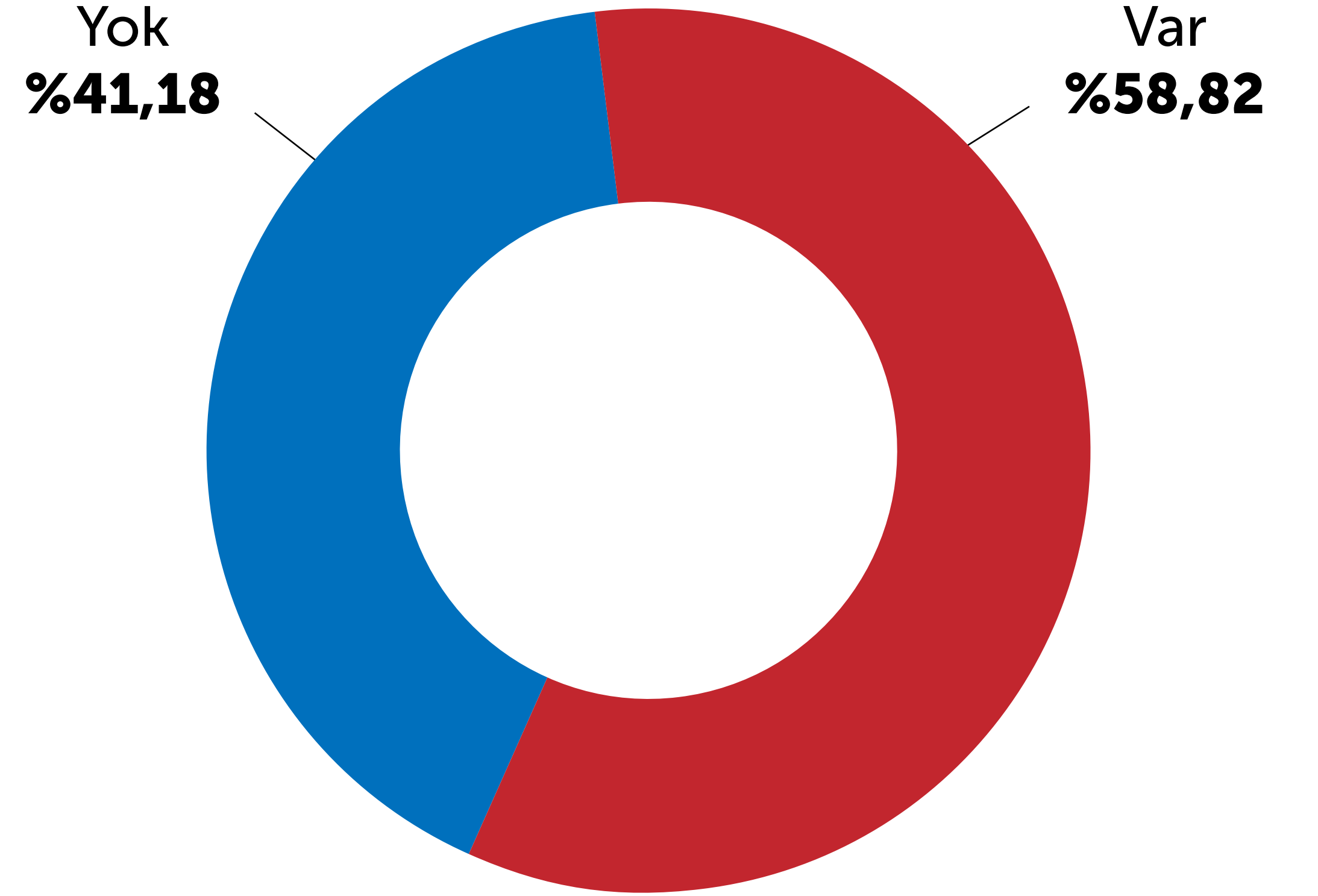
Herhangi bir kredi kuruluşunda kullanılabilir kredi limitiniz var mı?

Kredi Limiti

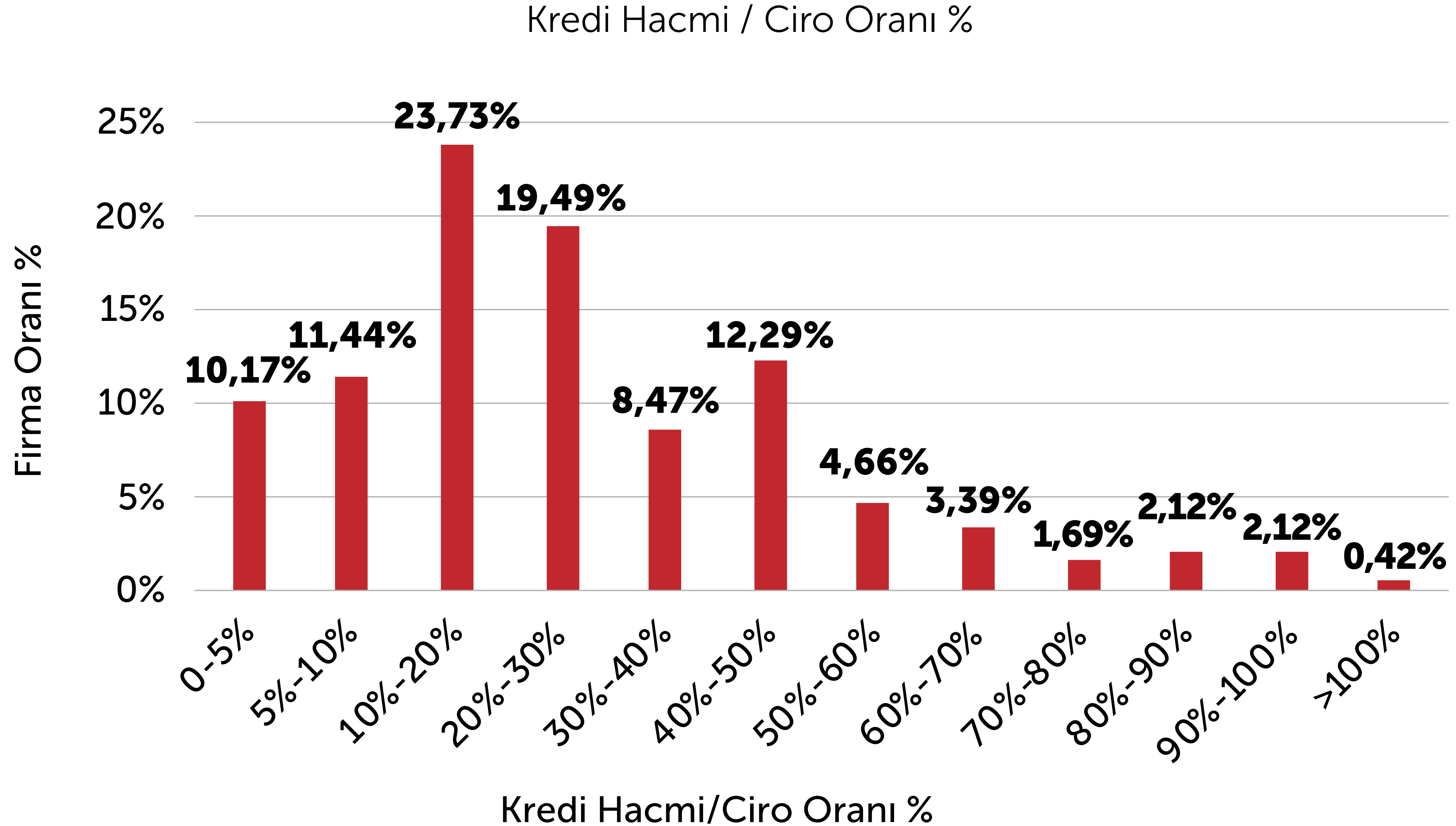

Henüz ödenmemiş kredi borcunuz var mı?

Kredi Borcu

Mevcut Kredi Hacmi / Ciro oranınız nedir?

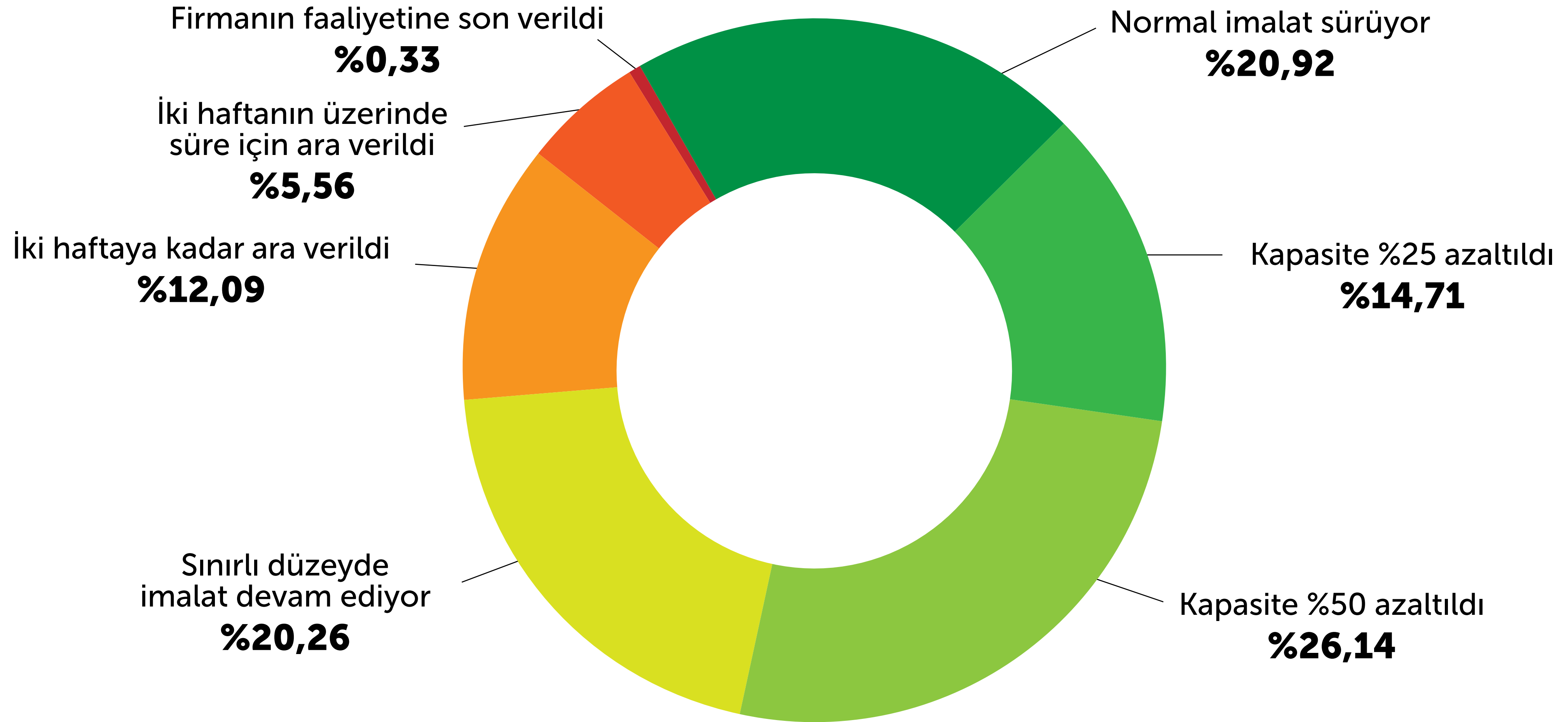
2. BÖLÜM

KORONA VİRÜS SALGINI ETKİLERİ

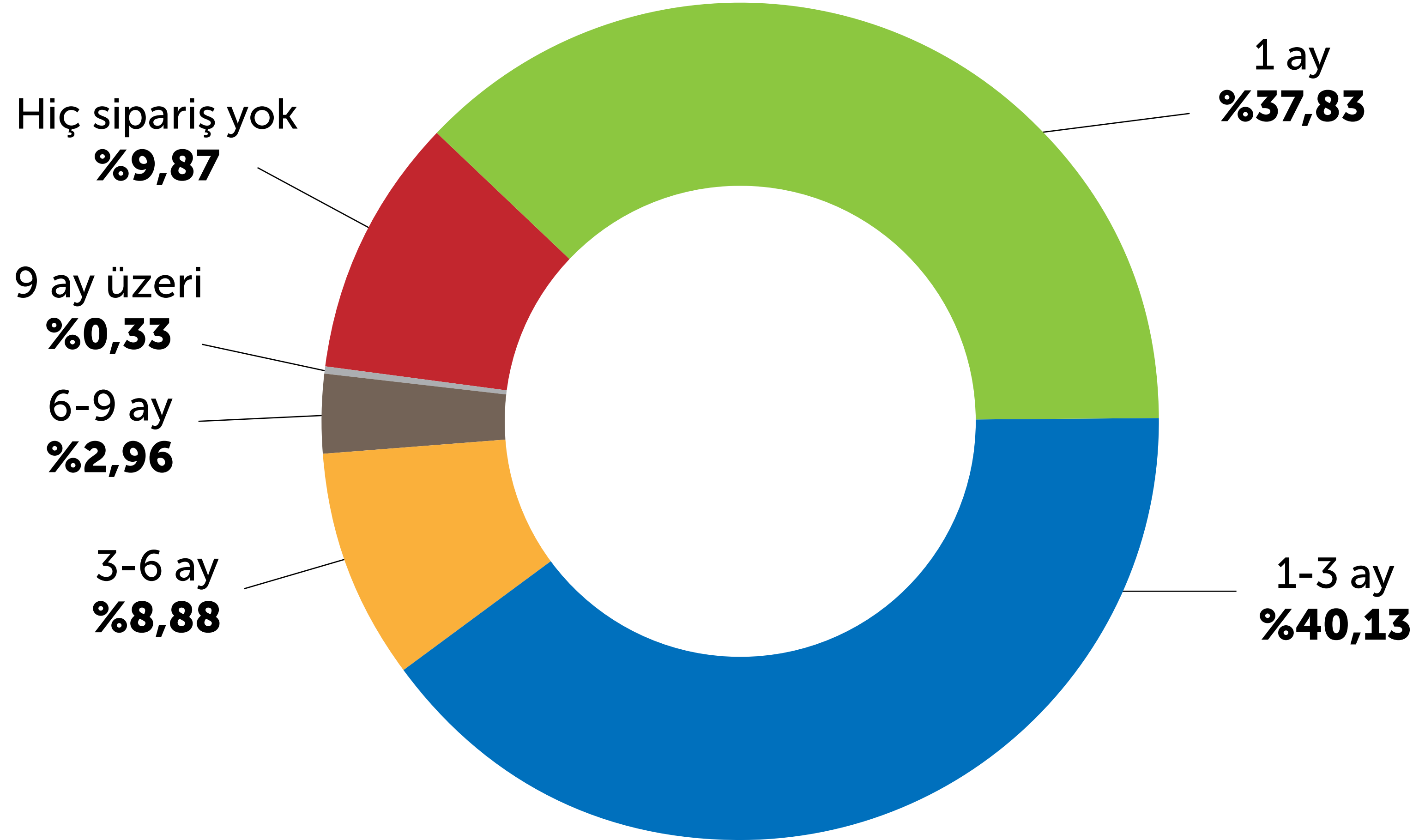
An itibariyle imalat faaliyetinizi değerlendiriniz

İşletmelerin Faaliyet Durumu

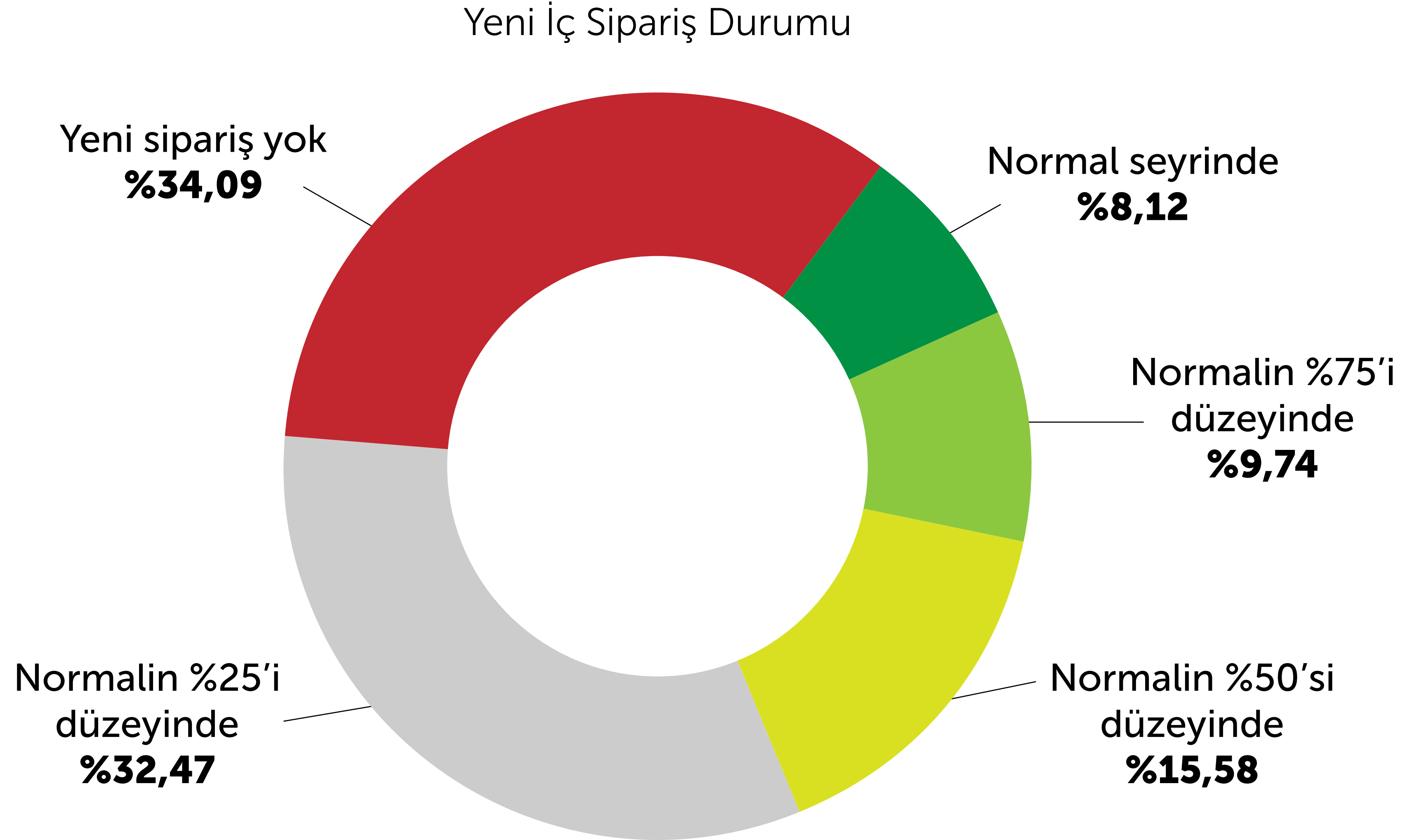

Mevcut siparişleri tamamlama zamanınız nedir?

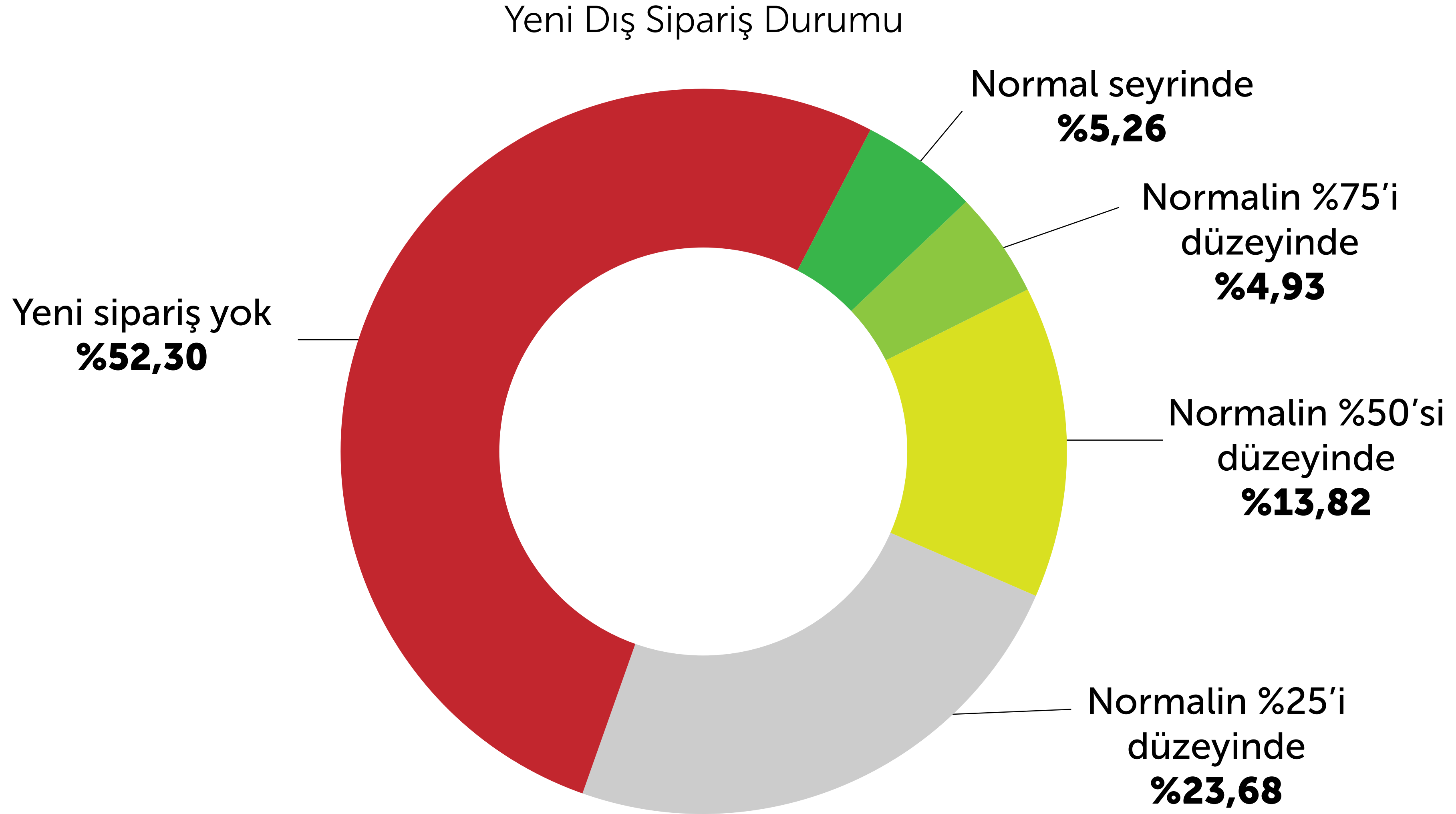
Siparişleri Tamamlama Zamanı

Mart 2020 itibariyle yeni iç sipariş alma durumunuz nedir?

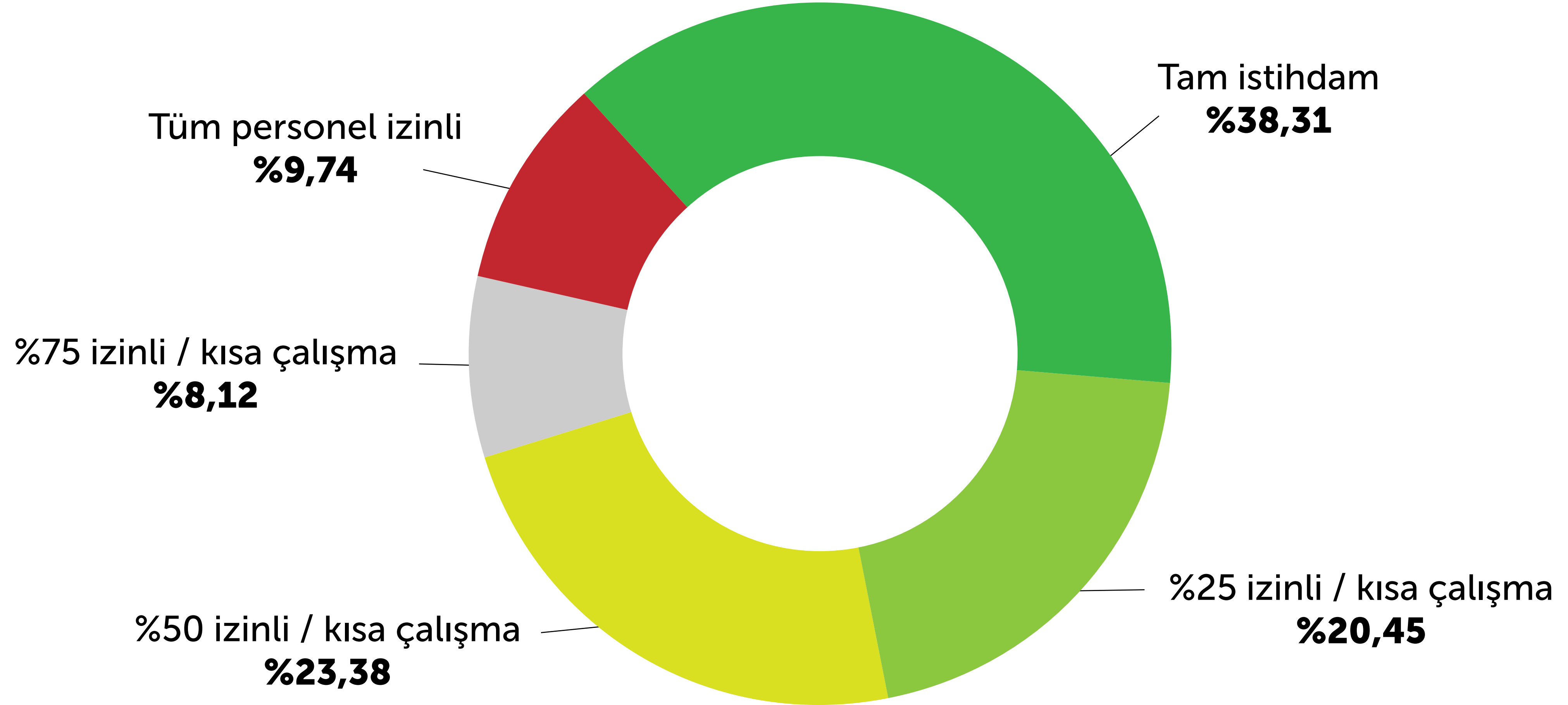

Mart 2020 itibariyle yeni dış sipariş alma durumunuz nedir?

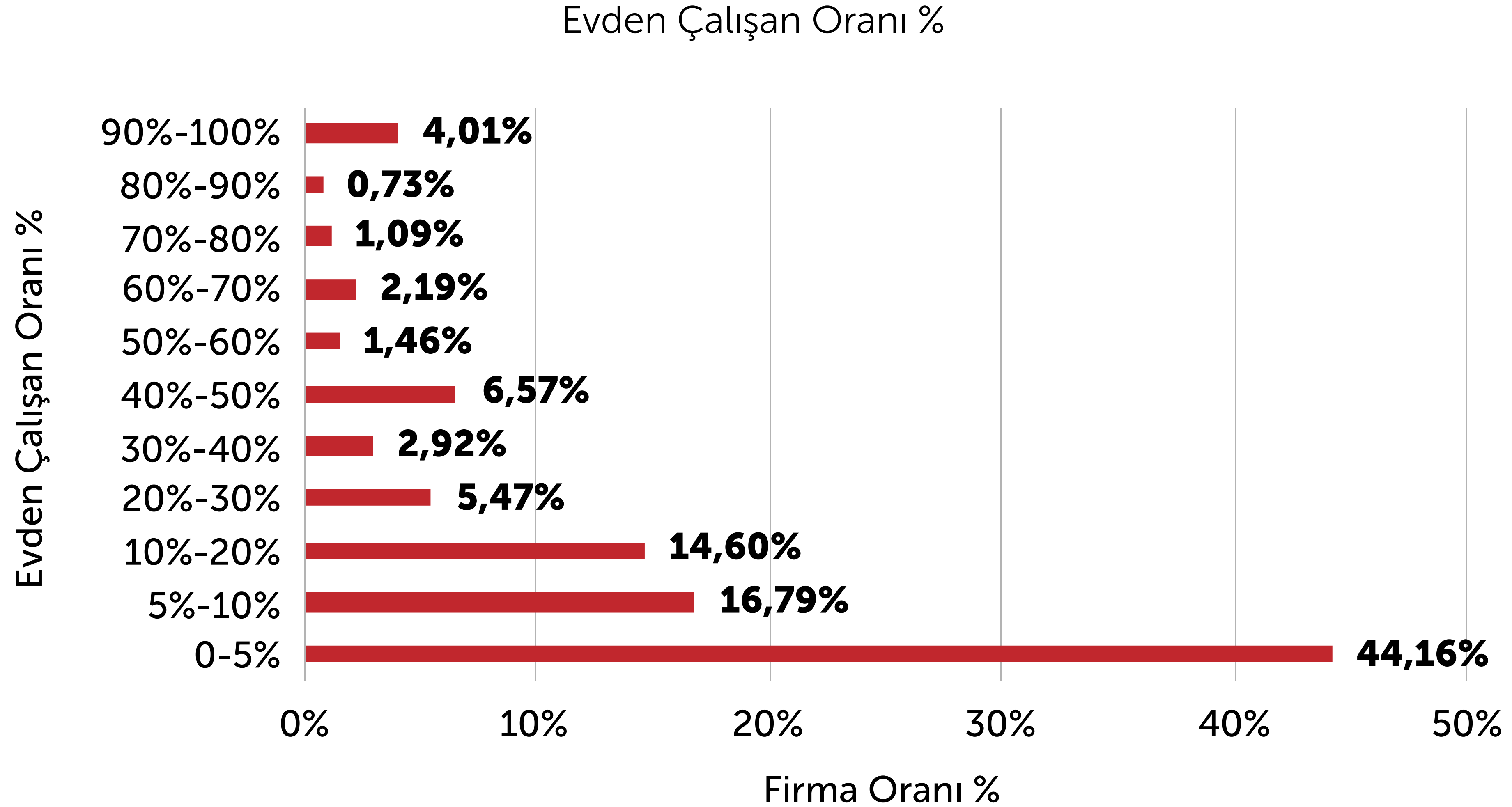

An itibarıyla istihdam düzeyiniz nedir?

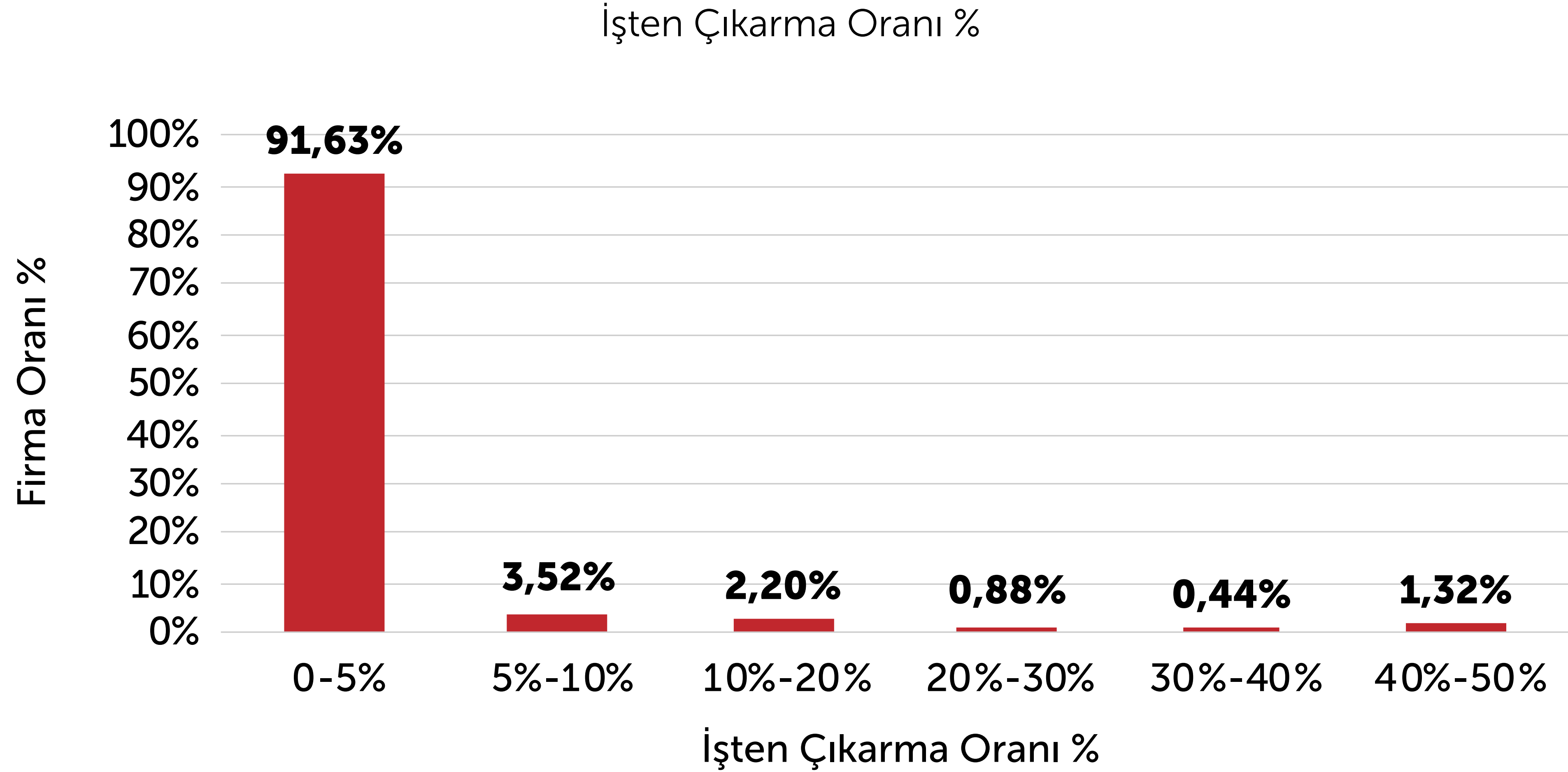
İstihdam Düzeyi

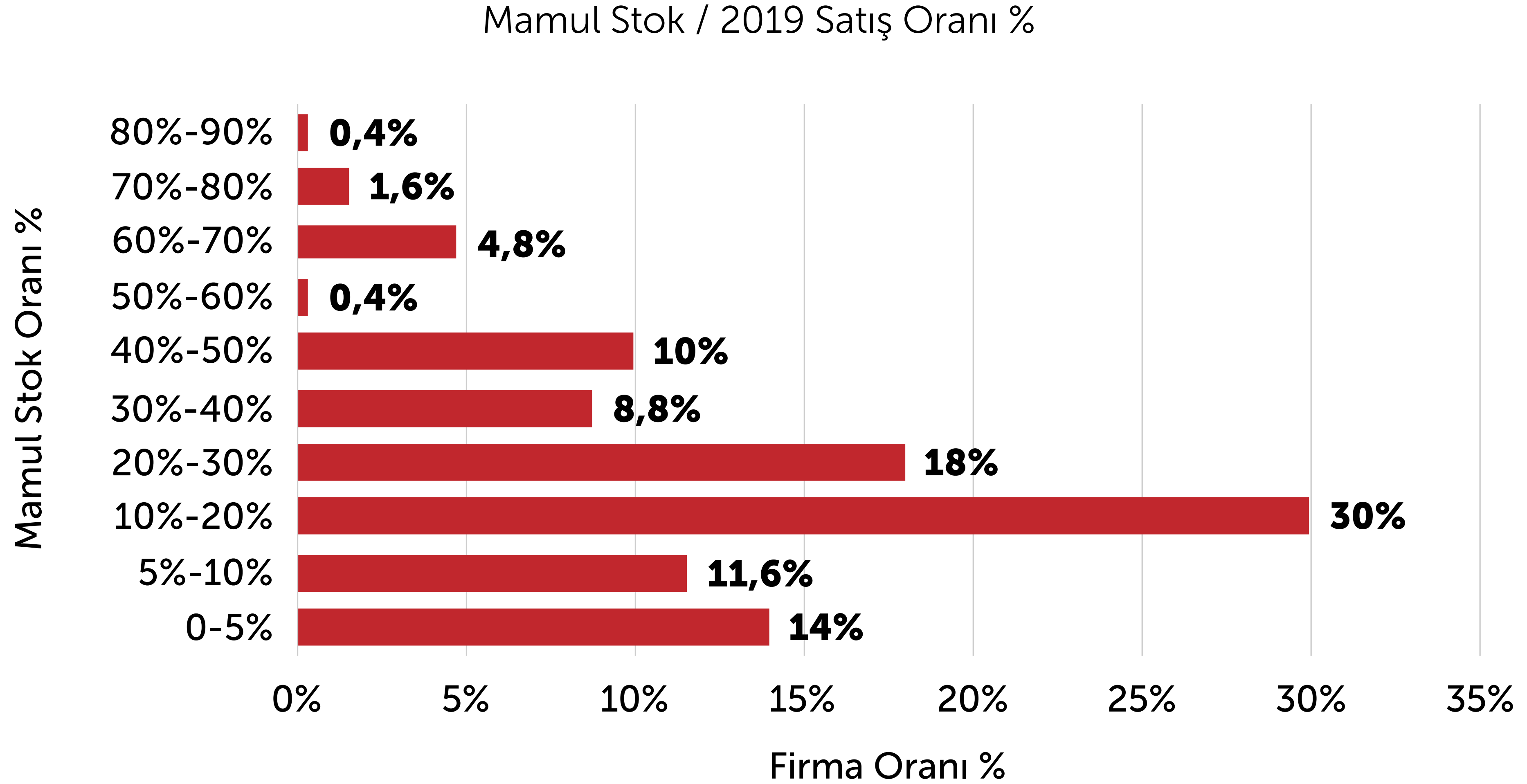
Evden çalışma imkânı sağlanan personelin toplam personele oranını nedir?

Mart 2020 itibariyle işten çıkarma yapmak zorunda kaldı iseniz oranını belirtiniz?

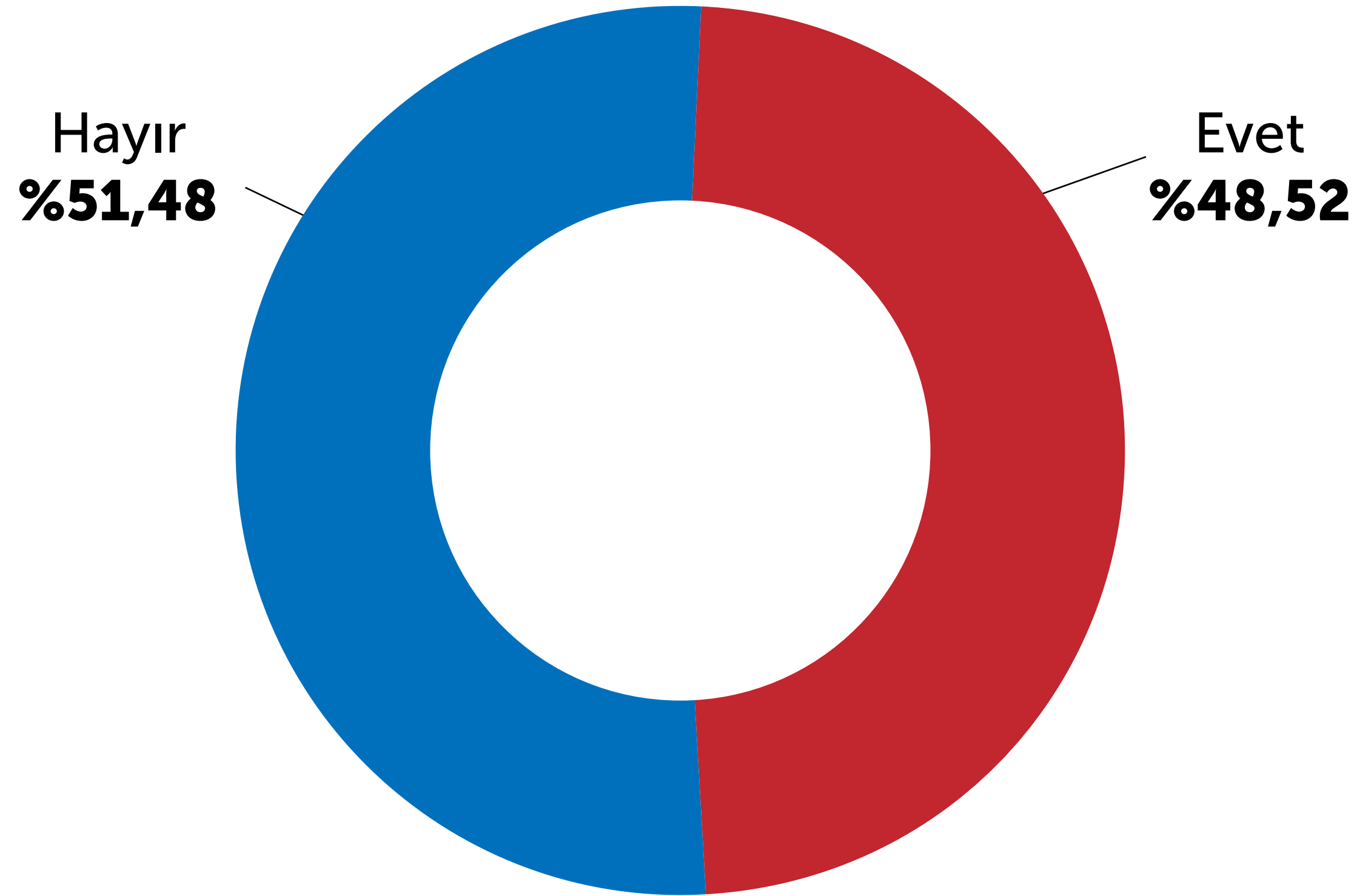
Mevcut mamul stokunun 2019 yıllık satışa oranını belirtiniz?

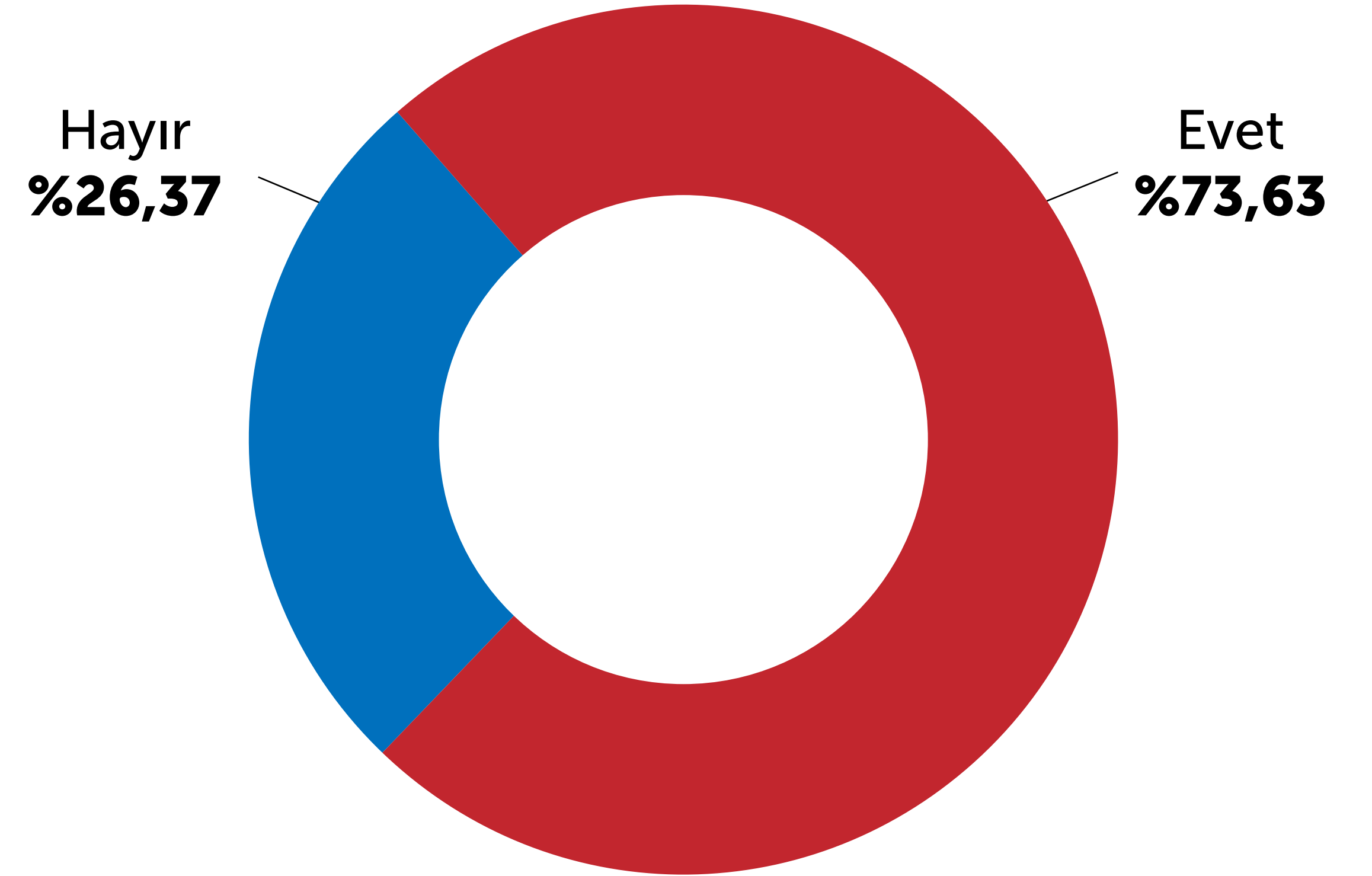
Tam karantina halinde kamu sağlığının korunması için bakım, onarım ve satış sonrası hizmetler bakımından çalışma zorunluluğunuz var mıdır?

İşletmelerin Faaliyet Zorunluluğu

Söz konusu zorunlu hizmetlerin sürdürülmesine yönelik tedbir aldınız mı?

İşletmelerin Tedbir Durumu

Tedarikle ilgili karşılaşılan başlıca sorunlar

- Ödemeler dengesinin bozulması
- Vade yerine nakit talep edilmesi ve finans akışının bozulması
- Firmaların çalışmalarını sınırlandırmaları bakımından yurt dışı tedariklerde aksamalar olması
- Gümrüklerdeki yavaşlama
- Yurtdışında birçok ülkeden yükleme yapılamaması
- Teslimatların gecikmesi ve lojistik sorunu
- Navlun ve tedarik süresi uzaması ve maliyetlerinin artması
- Tüm kalıp ve yan malzemelerinde yurtdışına (ağırlıklı Çin ve Tayvan) bağlı olunması ve temin edilememesi
- Ara girdi fiyatlarındaki yükseliş
- Çelik ürünlerin piyasada bulunmasında güçlük çekilmesi
- Otomasyon tedarikçilerinin evden çalışma sistemi nedeniyle aksamalar yaşanması

Sevkiyatla ilgili karşılaşılan başlıca sorunlar

- Gümrük işlemlerinde yavaşlama
- Navlun ücretlerinde %50'nin üzerinde artış olması
- Avrupa teslim sürelerinin uzaması
- Nakliye araçlarının önceki çoklukta ve kolaylıkta bulunamaması
- Gümrükte şoförlerin 14 gün karantinada bekletilmesi ve vizesi biten şoförlerin vize alamaması
- Avrupa'da salgının yarattığı ortam
- Gemi konteyner bulunamadığı için yurtdışına sevkiyat yapılamaması
- Bazı ülkelerde gümrük kapılarının kapalı olması
- Şehirlerarası sevkiyat zorluğu yansırı fiyatlarda artış olması

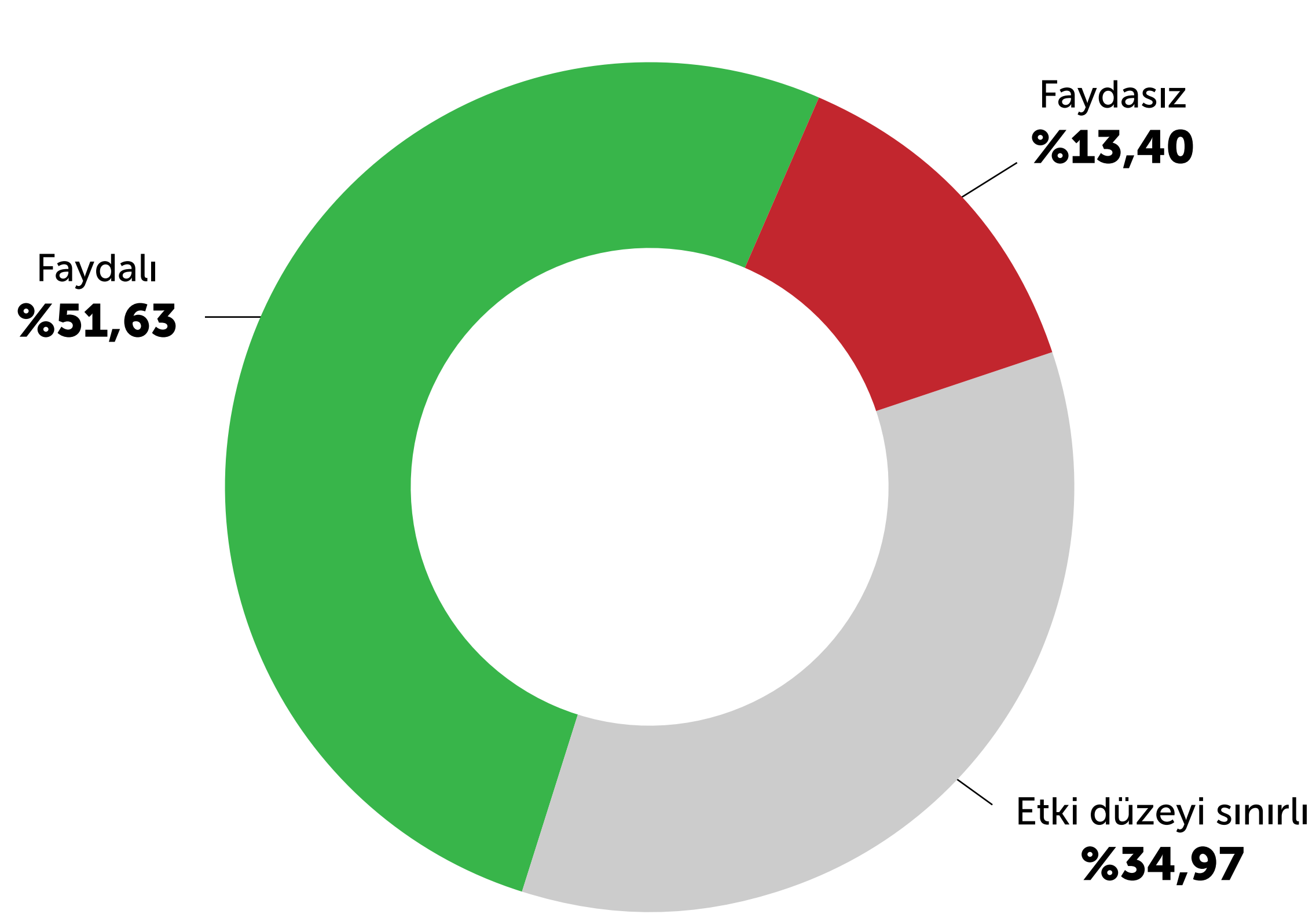
Karşılaşılan diğer önemli sorunlar

- 24 Mart 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde makine sektörüne yer verilmemesi
- Taahhülle iç ve dış satış yapıldığından, gecikmeler nedeniyle cezalı duruma düşülmesi ve kara listeye alınma tehdidiyle karşılaşılması
- Ödemeler dengesinin bozulması, nakit akışının durması, tahsilat yapılamaması
- Finansmana erişim imkanlarının yetersizliği
- KDV iadeleri ödemelerindeki gecikmeler
- Çalışanlardaki motivasyon kaybı; belirsizlik, gelecek kaygısı, çocuklara bakmak için izin istemleri ve genel hastalık korkusu ile yaşanan psikolojik sorunlar
- Verimsizlik artışı; virüse bağlı iş gücü zayıflaması, kapasitenin çok altında çalışılması, imalat süreleri uzaması ve maliyetlerin artması
- Yeni sipariş alınamaması
- Bakım gerektiren hususlarda kullanıcı/müşterinin öteleme talebi
- Gıda güvenliği ve sektörün sürdürülebilmesi için tarım makineleri ve servislerinin sezonlara yetiştirme gereği
- Seyahat kısıtlamaları ve şehir dışı konaklama zorlukları
- Kur hareketinden dolayı piyasada satış yapılmaması eğilimi

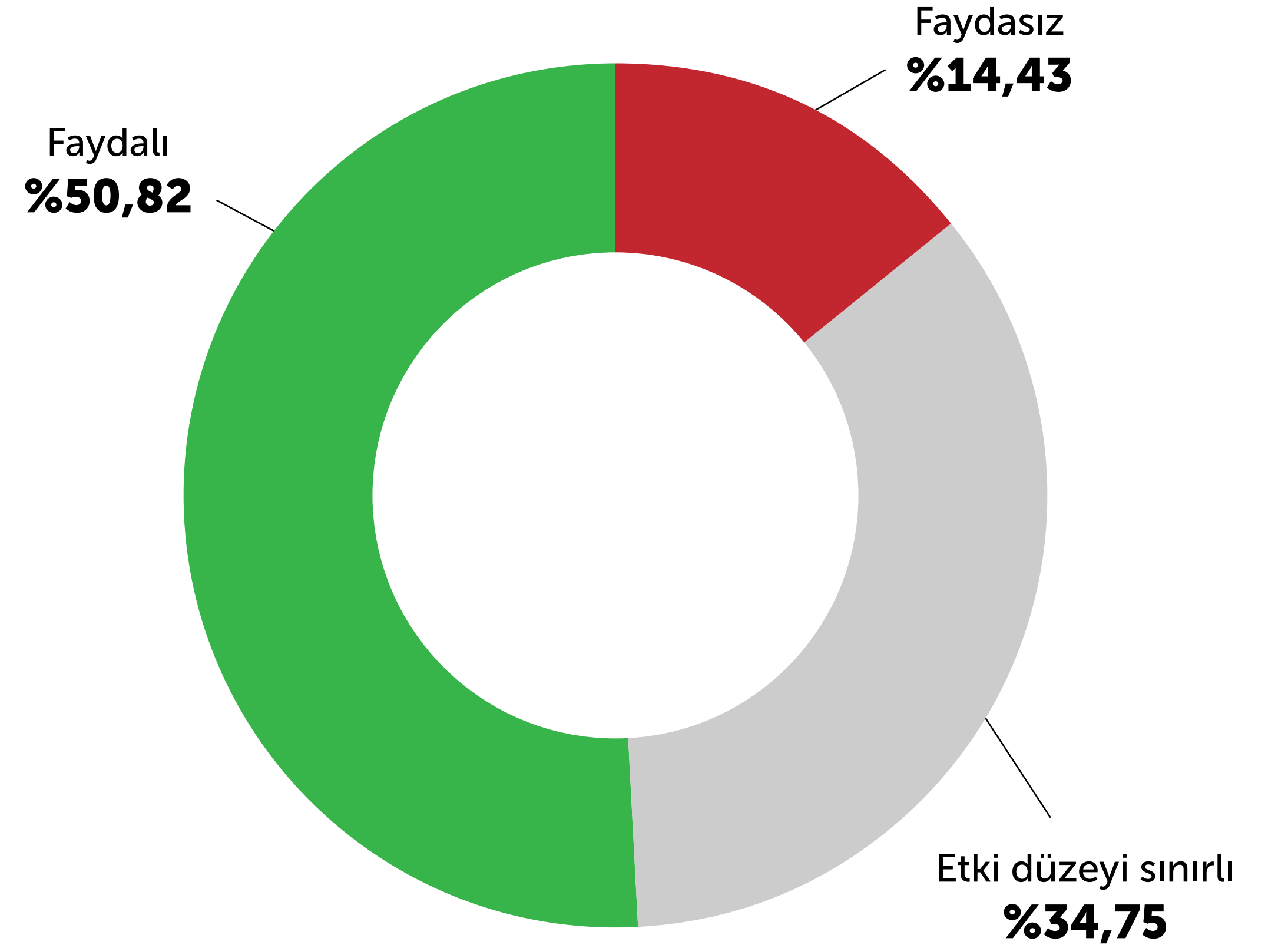
3. BÖLÜM

EKONOMİK TEDBİRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

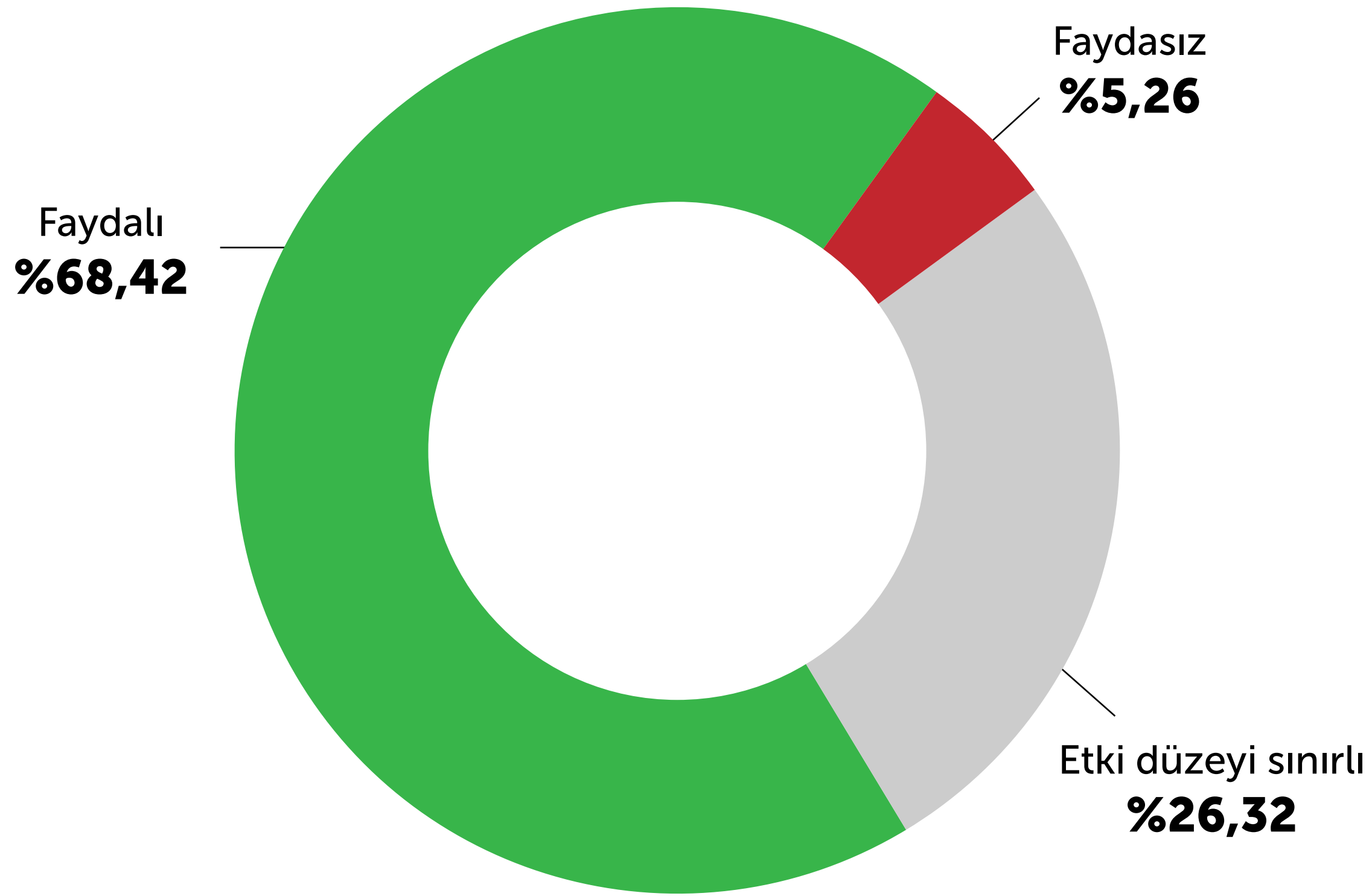
Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ödemelerinin 6'şar ay ertelenmesi
(Bu tedbir Makine sektörü için henüz yararlanır durumda değildir)

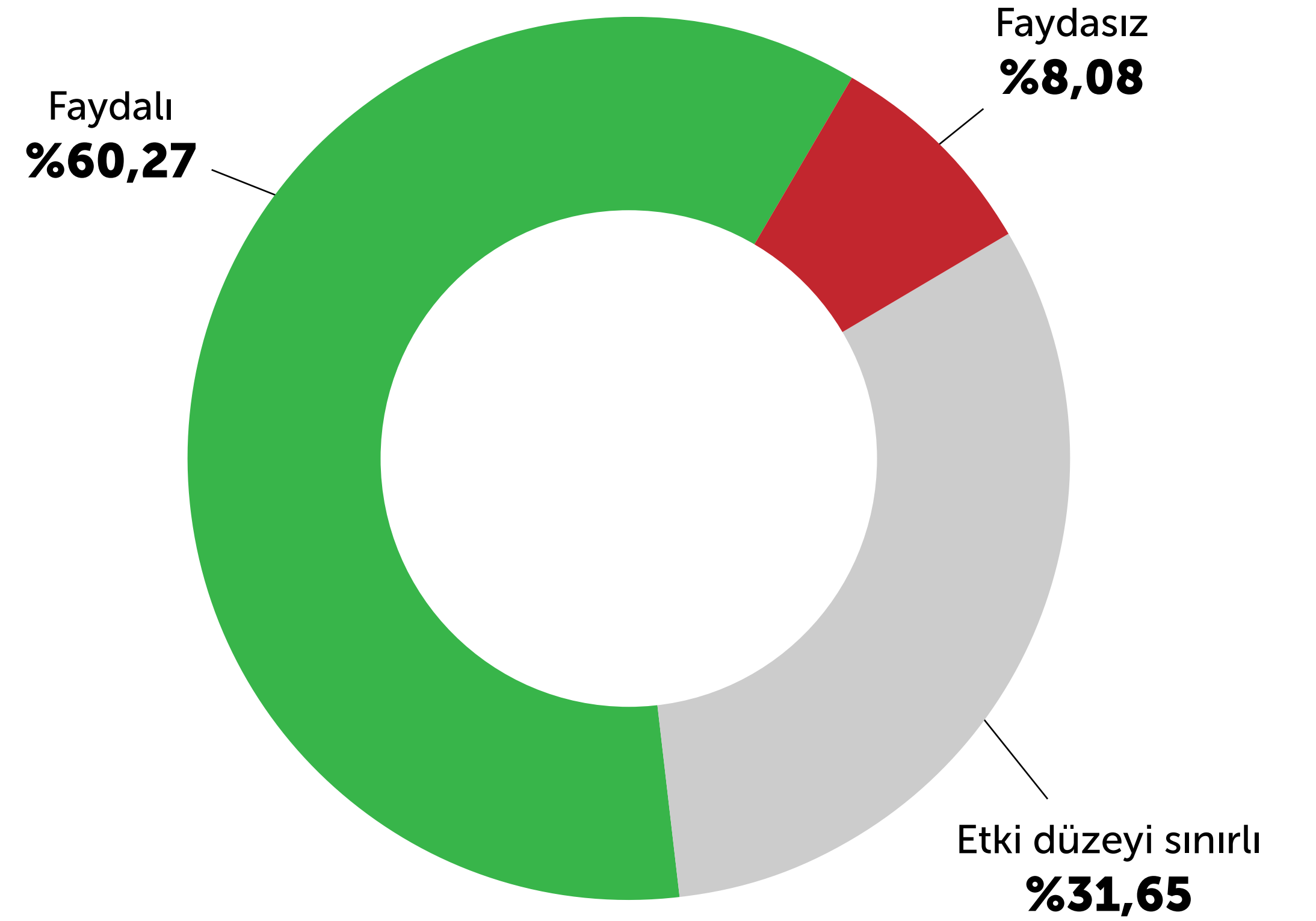
Bankalara olan kredi anapara ve faiz ödemelerinin asgari 3 ay ötelenmesi

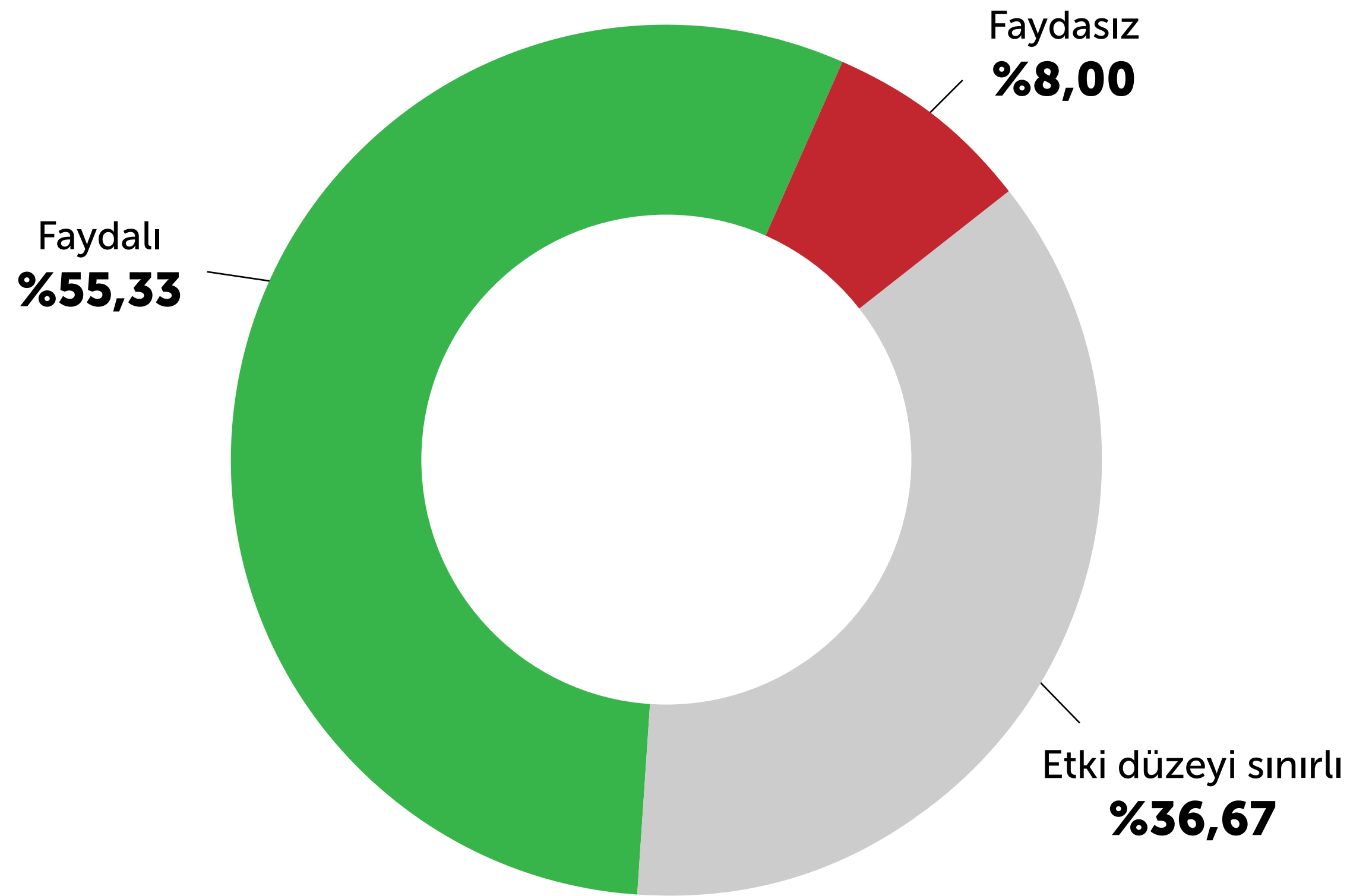
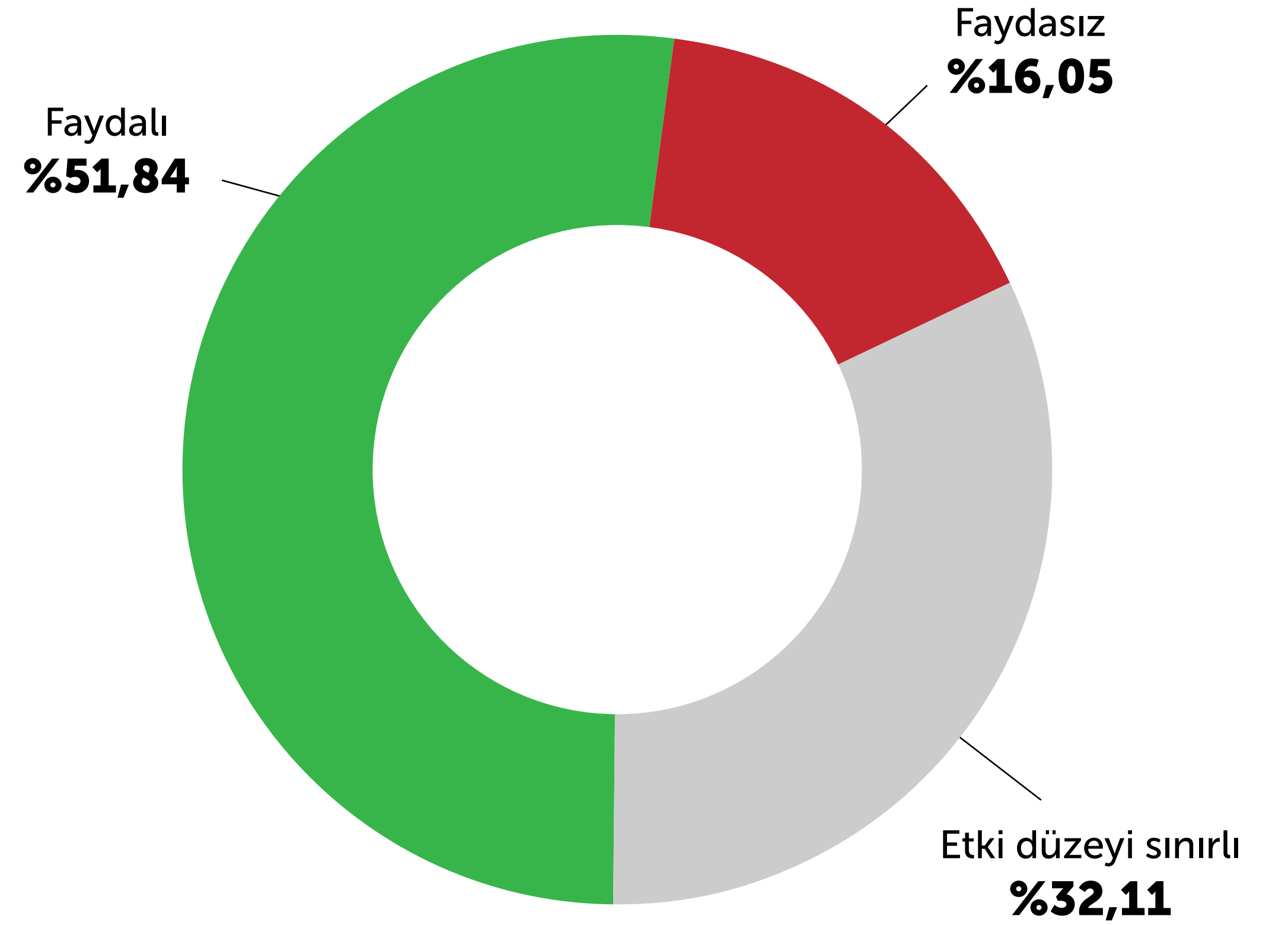

Yeni finansman destekleri sağlanması

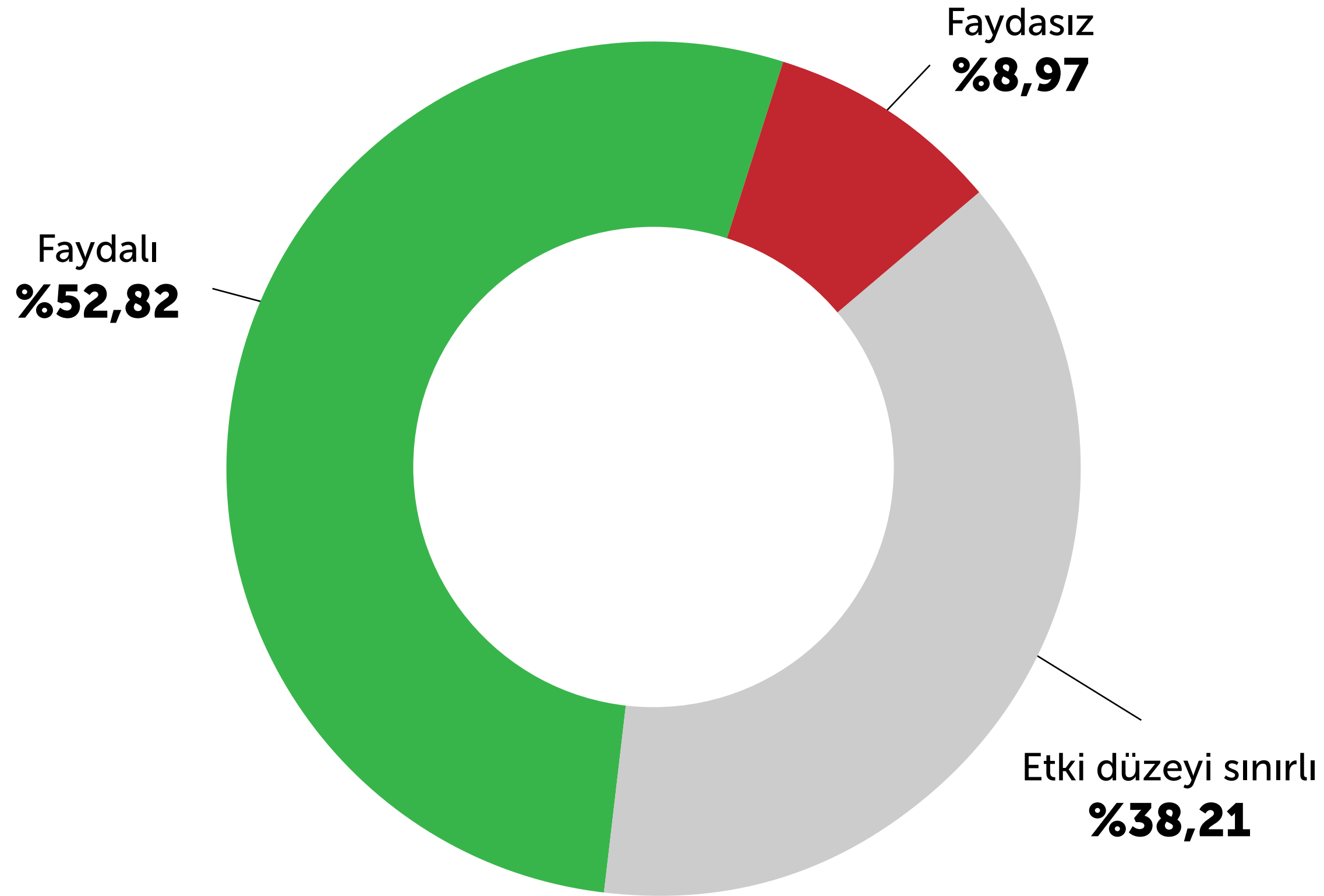
İhracata dair stok finansmanı sağlanması

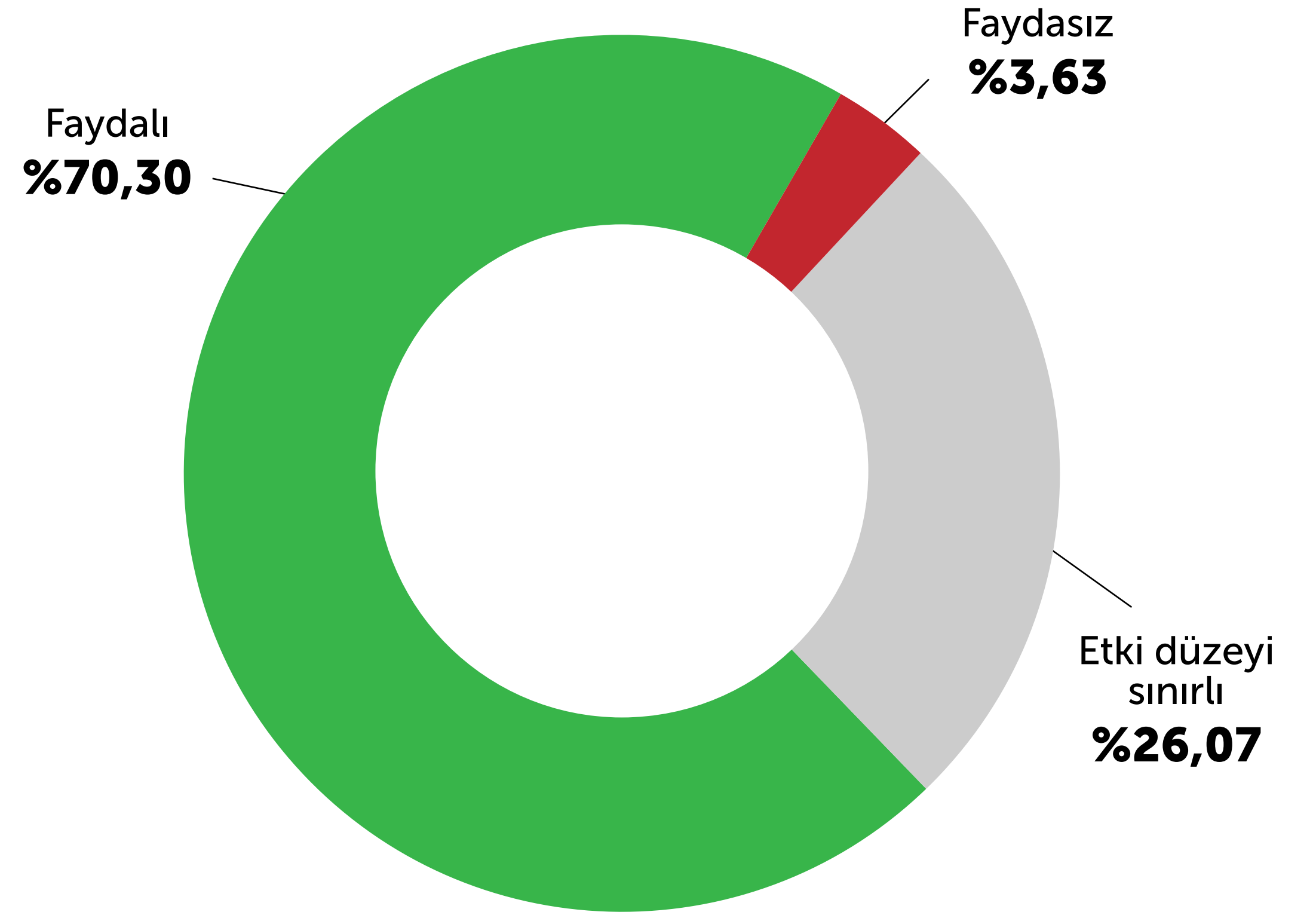
Kredi Garanti Fonu limitinin 25 milyar TL artırılması**Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında temerrüde düşen firmaların kredi siciline "mücbir sebep" notu düşülmesi**

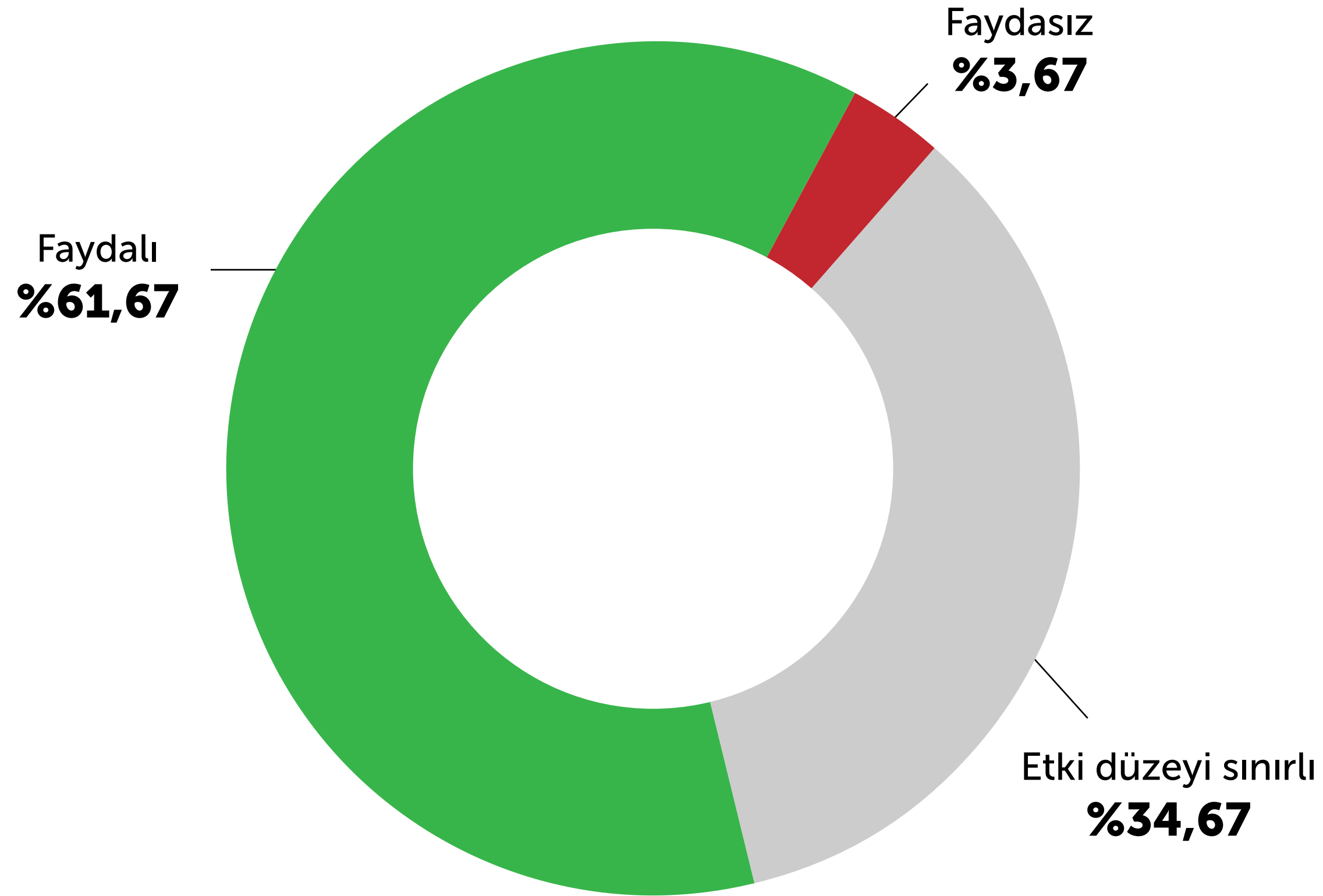
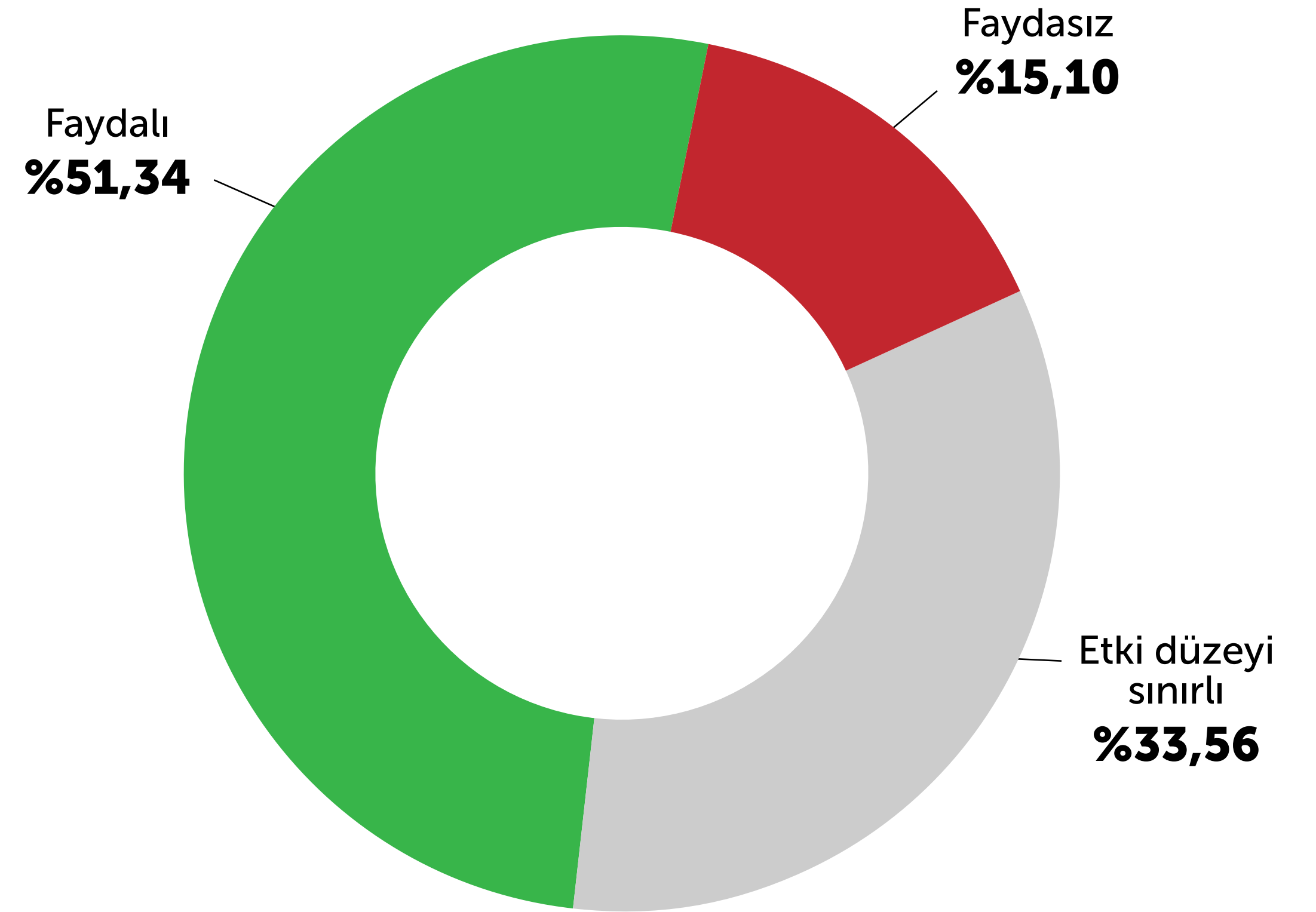

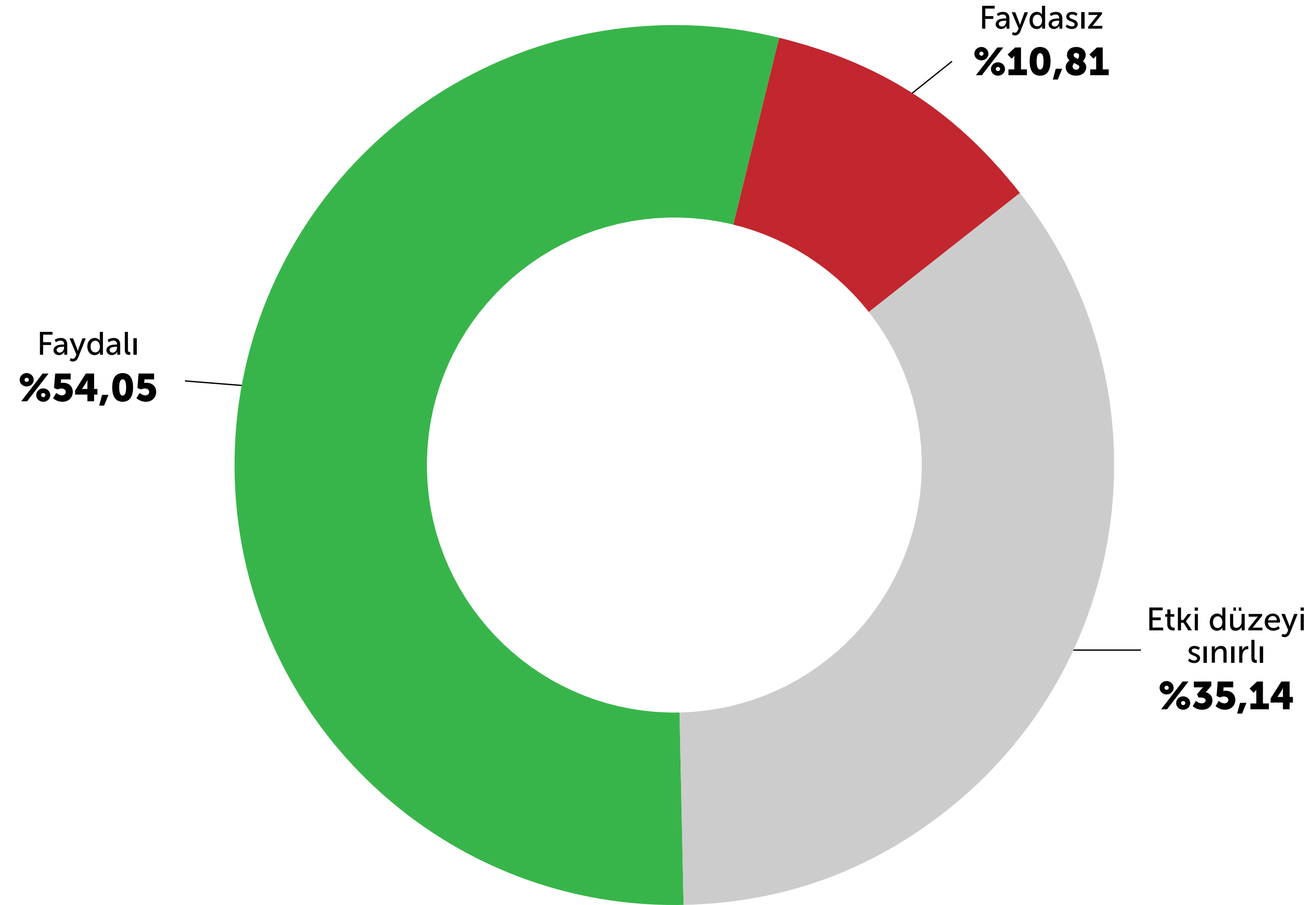
Stopaj gibi kaynağında yapılan kesintilerin ödemelerini içeren muhtasar beyannamelerin sürelerinin 3 ay ertelenmesi

Kısa Çalışma Ödeneğinden yararlanma imkanlarının iyileştirilmesi

2 aylık telafi çalışma süresinin 4 aya çıkartılması**KOSGEB geri ödemelerinin 3 ay ertelenmesi**

KOSGEB/TÜBİTAK ve diğer Ar-Ge projeleri uygulama tarihlerinin 3 ay uzatılması

Tedbirlere erişimde yaşanan sorunlar

- Makine sektörünün mücbir sebep kapsamına alınmaması
- Bilgilendirme eksikliği ve henüz uygulamaya geçilmemesi
- Bankaların gerekli bilgilere haiz olmaması nedeniyle uygulamaların henüz başlamamış olması
- Tedbirler üzerine bankalar ve vergi daireleri koordinasyon eksikliği
- KGF garantili kredilere erişimde zorluk yaşanması
- Bankalarda çalışan yoğunluğunun düşmesi yanı sıra bürokrasi fazlalığı
- Kısa çalışma ödeneği başvurusundaki yoğunluk
- Kamu bankalarının kredi ertelemelerine ek faiz uygulamaları
- KGF ile ilgili başvurularda, istihdam durumu, SGK ve vergi borcu sorulması

Yeni tedbir önerileri

- 24 Mart 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği konusu Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ödemelerini 6'şar ay ertelenmesi kapsamına makine sektörünün de tüm unsurları ile dahil edilmesi
- Mücbir sebep koşulunun makine sektörüne de uygulanması; iç ve dış sözleşmelerde yaşanabilecek anlaşmazlıklar bakımından sektörün elinin güçlendirilmesi
- Bu dönemde kamu alımlarında yerli muadili olan tüm ürünlerde mutlaka yerli malının zorunlu hale getirilmesi
- Piyasadaki çek ve senetlerin koşulsuz ödenmesi, ödenen miktarların verilecek kredilerden düşülmesi
- 2020 için gelir vergisi ve kurumlar vergisi oranının düşürülmesi
- SGK prim ödemelerinin 3 ay için devlet tarafından karşılanması
- Kısa çalışma ödeneği süresinin altı aya çıkarılması
- KDV iadelerinin hızlandırılması; SGK primlerinde ve ithalatta ödenen KDV'den mahsup edilmesi
- Yatırım teşvik ve OSB inşaat yatırımları sürelerinin ertelenmesi

Yeni tedbir önerileri

- Kredilerin faizsiz ertelenmesi
- İhracatçılara sıfır faizli uzun vadeli döviz kredisi sağlanması
- İhracatta navlun desteği sağlanması
- Gayrimenkul ve makine gibi varlıklar için teminat koşullarının iyileştirilmesi
- Kamu ve belediye borçları ödemelerinin hızlandırılması
- Emekli statüsünde olup yetenekli ve tecrübeli çalışanların tedbirler nedeniyle evde kalmalarında maaşlarının belli bir tutarının devlet tarafından ödenmesi
- 2020 gıda güvenliği açısından çiftçilere yönelik kredi ve lojistik imkanların arttırılması, vergi ödemelerinin ötelenmesi ve faizsiz kredi erteleme seçeneği olması
- Tedarik zincirinin kırılmasının likiditeyi eritmesi nedeniyle, sektörün alacaklarının teminat altına alınması

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Anket soruları, makine ve aksamları imalatı yapan 357 firmaya gönderilmiş ve cevapların iki günlük katılım süresi içerisinde gönderilmesi sağlanmıştır. Ülkemizdeki sektör ölçeği yapısına benzer bir katılım dağılımı görülürken MAKFED derneklerine üyelikleri sınırlı sayıda olan mikro işletmeler nispeten daha düşük katılım göstermiştir. Ancak söz konusu işletmelerin cevapları değerlendirildiğinde yapısal özellikleri ile örtüştüğü görülmüştür.

Ölçek büyüdükçe daha bariz olarak ortaya çıkmakla birlikte sektörün, yarıya yakını Avrupa'ya gerçekleştirilen, ihracatçı bir yapısı vardır. Kapasite kullanım oranı imalat sanayi ortalamasının hayli altında iken ölçek küçüldükçe bu oran daha da düşmektedir. Yine büyük ölçekli işletmelerde daha fazla olmak üzere imalatta yurt dışı tedarikine bağıllık oranı yüksektir. Ticaretini ağırlıklı vadedi olarak gerçekleştiren sektörde alımlarda 3 aya, satışlarda ise 6 aya varan vade oranları görülmektedir. Sektörün kredi kullanım oranı yüksekken ortalama ciroya oranla %30'ların üzerinde borçluluk söz konusudur.

Korona virüsün merkez üssünü Avrupa'ya çevirmesiyle birlikte firmaların sadece %20'si normal çalışma seyrini sürdürürken aynı orandaki firmalarda ise toplu duruşlar yaşanmaktadır. Diğer firmalar ise önemli derecede kapasite düşürerek üretimlerini sürdürmeyi çalışmaktadır. Bunun temel nedeni firmaların elinde sipariş olmaması veya 1 ila 3 ay içerisinde mevcut siparişleri tamamlama durumuna karşın iç ve dış yeni siparişlerin kesilmesidir. Aynı zamanda firmalarda önemli oranda stoklar oluştuğu da tespit edilmiştir. Firmaların ancak %40'ı tam istihdam ile çalışırken diğer personel izinli veya kısa çalışır konumdadır. Ancak halihazırda gözle görünür bir işten çıkarma durumu söz konusu değildir.

Firmaların yarıya yakını, kamu sağlığının korunması için bakım, onarım ve satış sonrası hizmetler bakımından çalışma zorunluluğunu ifade ederken buna yönelik tedbirleri de almaktadırlar. Ancak imalat girdilerinin temini ve ihracat sevkiyatlarında önemli sorunlar yaşanmaktadır.

Firmalar alınan ekonomik tedbirlerin tamamını olumlu karşılarken özellikle kısa çalışma ve finansmana erişim şartlarının iyileştirilmesini önemsemektedir. Ancak sektörün mücbir sebep koşulu altına alınması yanı sıra diğer imalatçı sektörlerle birlikte Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan, Mayıs ve Haziran ödemelerinin 6'şar ay ertelenmesi imkanından yararlanılması elzem görülmektedir.